Berenschot

EVALUATIE CRISIS-BEHEERSING GRAVE

Crisisbeheersing in de eerste 48 uur na de aanvaring van de stuw bij Grave

Peter van Zanten
Edith van der Reijden
Martin Slot
Marrit Kamphorst
Floris Duvekot

13 juli 2017

Aanvaring Stuw bij Grave

Inhoud **Pagina**

1. Inleiding 1
- 1.1 Achtergrond 1
- 1.2 Doel van de evaluatie 1
- 1.3 Onderzoeksvragen 2
- 1.4 Uitgangspunten van de evaluatie 3
- 1.5 Aanpak van de evaluatie 4
- 1.6 Opbouw van dit rapport 4

2. Reconstructie 5

3. Melding, alarmering en opschaling 28
- 3.1 Inleiding 28
- 3.2 Plannen en procedures 28
- 3.3 Observaties Melding en alarmering 29
- 3.4 Observaties Opschaling 34

4. Samenwerking en afstemming 37
- 4.1 Inleiding 37
- 4.2 Plannen en procedures 37
- 4.3 Observaties Samenwerking en afstemming 38

5. Informatievoorziening 44
- 5.1 Inleiding 44
- 5.2 Observaties informatievoorziening 44

6. Crisiscommunicatie 47
- 6.1 Inleiding 47
- 6.2 Plannen en procedures 47
- 6.3 Observaties Crisiscommunicatie 47

7. Conclusies en aanbevelingen 50
- 7.1 Conclusies 50
- 7.2 Aanbevelingen 53

Bijlage 1. Afkortingen **2**

Bijlage 2. Ontvangen documenten **3**

Bijlage 3. Tijdlijn Sluiten van de ebdeuren bij Heumen **4**

Bijlage 4. Feitenrelaas **7**

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

Op donderdagavond 29 december 2016 is bij mistig weer een binnenvaartschip, geladen met benzeen, door de stuw op de Maas bij Grave gevaren. Als gevolg hiervan is het schip beschadigd geraakt en is er een geringe hoeveelheid benzeen vrijgekomen. Daarnaast is de stuw zodanig beschadigd geraakt dat deze niet meer kon worden afgesloten. De waterstand in zowel de Maas als het Maas-Waalkanaal is gaan dalen met directe gevolgen voor de scheepvaart en voor de woonboten binnen het stuwpand Grave – Sambeek - Heumen. Daarmee had de verlaging van de waterstand effect in drie provincies, namelijk Brabant, Gelderland en Limburg. De verlaagde waterstand heeft ook effect gehad op stabiliteit van kades en dijken, het peilbeheer en de ecologie in de achterliggende gebieden.

1. De stuw bij Grave ligt samen met de bijbehorende sluis en de Thomsonbrug op de grens van de veiligheidsregio's Brabant-Noord en Gelderland-Zuid en daarmee de provincies Noord-Brabant en Gelderland. De grens ligt midden in de Maas.

Na de aanvaring hebben Rijkswaterstaat, de Veiligheidsregio's Brabant-Noord en Gelderland-Zuid als eerste maatregelen getroffen om de effecten van de aanvaring te beperken. Ook zijn de Veiligheidsregio Limburg-Noord en de drie waterschappen Aa en Maas, Rivierenland en Peel en Maasvallei[1] bij het incident betrokken geraakt als gevolg van de dalende waterstand in de rivier en de effecten hiervan.

Vanwege de effecten voor de omgeving en voor de waterstand in meerdere gemeenten en provincies was bovenregionale samenwerking tussen alle betrokken partijen noodzakelijk om de juiste maatregelen te treffen.

1.2 Doel van de evaluatie

Gelet op de (interregionale) samenwerkingsaspecten bij de crisisbestrijding en de landelijke en bestuurlijke aandacht hiervoor hebben Ministerie van Infrastructuur en Milieu, de betrokken Veiligheidsregio's en de waterschappen gezamenlijk het doel van de evaluatie bepaald.

Het doel is om in algemene zin inzicht te geven in het gezamenlijk geleverde crisismanagement van betrokken partijen in de eerste 48-uur vanaf het moment van het incident. Meer specifiek is het doel om inzicht te krijgen welke leerpunten voor de (bovenregionale) samenwerking tussen de partijen te onderkennen zijn, hoe de informatie- en communicatielijnen zijn verlopen, en hoe in het kader van

[1] Per 1 januari 2017 is waterschap Peel en Maasvallei opgegaan in het waterschap Limburg. In deze rapportage wordt waterschap Limburg gezien als één van de opdrachtgevers. Waterschap Peel en Maasvallei is de handelende crisisactor.

(bestuurlijke) verantwoordelijkheden dit gemeente-, regio- en provinciegrens overschrijdende incident is opgepakt.

Tegen deze achtergrond is gevraagd om voor de periode van 29 december 19.30 uur tot en met 31 december 2016 19.30 uur te evalueren hoe het gezamenlijk geleverde crisismanagement van bovenvermelde partijen is verlopen en daarbij te evalueren wat geleerd kan worden van de (bovenregionale) samenwerking tussen de betrokken partijen en het verloop van de informatie- en communicatielijnen. Hoe in het kader van (bestuurlijke) verantwoordelijkheden dit gemeente-, regio- en provinciegrens overschrijdende incident is opgepakt is eveneens onderdeel van de evaluatie.

Binnen het Ministerie van IenM zijn de onderdelen RWS Zuid Nederland en Oost Nederland, DCC I&M, RWS GPO, RWS Bestuursstaf, VWM, LAC Scheepvaart, DCO, DCC-IenM, DGRW en DGB betrokken bij de evaluatie. Daarnaast zijn de veiligheidsregio's Brabant-Noord, Gelderland-Zuid en Limburg-Noord en de waterschappen Aa en Maas, Rivierenland en Peel en Maasvallei onderdeel van de evaluatie. Om een goed beeld te krijgen is bij de evaluatie ook de (bestuurlijke) samenwerking met de gemeenten Boxmeer, Cuijk, Gennep, Grave, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en met de ondernemersvereniging Schuttevaer betrokken bij het onderzoek.

1.3 Onderzoeksvragen

Voor de evaluatie zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Analyse van de feiten:
  - Hoe zijn de melding, alarmering en op- en afschaling van de crisisorganisatie (s) verlopen in die eerste 48 uur; zowel bij de betrokken veiligheidsregio's als bij de waterschappen en Rijkswaterstaat als partijen binnen de crisisorganisatie (s) van de veiligheidsregio's?
  - Hoe is de informatievoorziening en communicatie tussen de bovenvermelde partijen verlopen en wat kan daarvan worden geleerd?
  - Hoe is de samenwerking en afstemming met/tussen de crisisorganisatie (s) van de opgeschaalde veiligheidsregio's verlopen?
- Feed back op de operatie
  - Zijn de betrokken partijen adequaat voorbereid op incidenten op vaarwegen en zijn deze voorbereidingen (zoals het coördinatieplan vaarwegen of andere planvorming) ondersteunend geweest voor de geleverde inzet?
- Feed back op het bestuurlijk arrangement
  - Zijn operationele, tactische of bestuurlijke belemmeringen ontstaan door de gemeente-, regio- en provinciegrenzen die een rol hebben gespeeld bij het incident?
- De leerpunten: aanbevelingen enerzijds voor het fysiek opereren/beter handelen, anderzijds op aanpassen van de draaiboeken
  - Wat kan worden geleerd van de inzet van bovenvermelde betrokken partijen op operationeel, tactisch en bestuurlijk niveau?

- Wat kan worden geleerd van dit incident op het gebied van het informeren van bestuurders tijdens dit gezamenlijke optreden van meerdere regio's?
- Wat kan worden geleerd van de afstemming tussen de betrokken veiligheidsregio's met betrekking tot crisiscommunicatie?

1.4 Uitgangspunten van de evaluatie

1.4.1 We maken onderscheid tussen feiten, meningen en ons eigen oordeel

In situaties waarbij verschillende partijen met elkaar samenwerken, is vanzelfsprekend soms sprake van uiteenlopende belangen. In een dergelijke context vinden wij het van belang om een scherp onderscheid te maken tussen feiten en meningen. Een zinvolle discussie over 'wat goed ging' en 'wat niet' kan eigenlijk pas ontstaan als de onderliggende feiten niet meer ter discussie staan. Tijdens de evaluatie besteden we daarom veel aandacht aan het boven water krijgen van relevante feiten. We verzamelen feitelijke gegevens door relevante documentatie te bestuderen en verzoeken daarnaast ook onze gesprekspartners om hun meningen zoveel mogelijk met feiten te staven. Op basis van het verzamelde materiaal komen wij tot een onafhankelijk en onderbouwd oordeel over het verloop van de incidentafhandeling en formuleren we aanbevelingen om deze te optimaliseren. Ook in het eindrapport brengen we dit onderscheid tussen feiten, meningen en het oordeel van Berenschot duidelijk aan.

1.4.2 We creëren overzicht dankzij een feitenrelaas

Om een goede analyse te kunnen maken van wat er gebeurd is en waarom dingen zijn gelopen zoals ze zijn gelopen, is eerst een goed overzicht van de feiten nodig. Een feitenrelaas geeft een opsomming van de gebeurtenissen en getroffen maatregelen. Onze uitgangspunten bij het opstellen van een feitenrelaas zijn:

- We nemen in eerste instantie alleen gedocumenteerde feiten op. Deze feiten vullen we vervolgens aan op basis geverifieerde informatie uit interviews.
- We treden niet teveel in detail maar beperken ons tot de meest relevante feiten.
- We zorgen voor een gedragen weergave van de gebeurtenissen die tijdens het incident hebben plaatsgevonden.

1.4.3 We doen recht aan het doel van evalueren: leren!

Bij de opzet van de evaluatie houden wij ten slotte goed in het vizier wat ermee beoogd wordt: leren en verbeteren. Dat betekent dat we niet zozeer de schuldvraag onderzoeken – wat ging er fout en wiens verantwoordelijkheid was dat? – maar actief op zoek gaan naar verbeterpunten voor de toekomst; wat kan er geleerd worden van de dingen die goed en fout gingen? Bij het opstellen van onze eindrapportage hanteren we om deze reden de principes van het *blame free reporting*: onze bevindingen hebben betrekking op het systeem als geheel en zijn niet terug te voeren op afzonderlijke individuen binnen de organisatie.

1.5 Aanpak van de evaluatie

Bij het uitvoeren van het evaluatieonderzoek hebben wij zes fasen doorlopen:

In de eerste fase hebben wij ons ingelezen in relevante documentatie voor een dergelijk incident, een evaluatiekader opgesteld en een startbijeenkomst gehouden met de begeleidingsgroep. In het evaluatiekader hebben wij de onderzoeksvragen systematisch uitgewerkt en geoperationaliseerd. Het vormde daarmee het ‘spoorboekje’ voor het onderzoek.

In de tweede fase hebben wij op basis van schriftelijke documentatie (onder andere gelogde informatie, mailcorrespondentie en rapporten) een feitenrelaas opgesteld. Het feitenrelaas geeft een opsomming van de gebeurtenissen en getroffen maatregelen bij de aanvaring van de stuw bij Grave.

In de derde fase hebben wij een aantal verdiepende gesprekken gevoerd met mensen die direct een rol hebben gehad bij de crisisbeheersing rondom aanvaring van de stuw bij Grave. Deze gesprekken dienden enerzijds om het feitenrelaas te valideren en te verfijnen en anderzijds om de mening van betrokkenen over de gang van zaken te inventariseren. In bijlage 2 staat het overzicht van de gesprekspartners.

In de vierde fase hebben wij op basis van het verzamelde onderzoeksmateriaal een voorlopige analyse uitgevoerd, waarbij observaties zijn opgesteld. Deze observaties zijn in het rapport opgenomen.

In de vijfde fase hebben wij onze voorlopige analyse gepresenteerd en gevalideerd tijdens een evaluatiebijeenkomst, waarvoor alle interne betrokkenen waren uitgenodigd. In bijlage 3 staan de aanwezigen aan de evaluatiebijeenkomst vermeld.

In de zesde en laatste fase hebben wij het conclusies en aanbevelingen geformuleerd en dit voorliggende eindrapport opgesteld.

1.6 Opbouw van dit rapport

De rapportage start in hoofdstuk 2 met een beschrijving van de gebeurtenissen, de reconstructie. Vervolgens schetsen we in daaropvolgende hoofdstukken 3 tot en met 6 onze observaties over melding en alarmering, opschaling, samenwerking en afstemming, informatievoorziening en communicatie. Deze hoofdstukken kennen een gelijke opbouw met een inleiding, eventueel welke procedures relevant geacht worden en tot slot onze observaties met een toelichting daarbij. In hoofdstuk 7 komen onze conclusies en aanbevelingen aan bod.

2. Reconstructie

Inleiding

Op donderdagavond vaart de Maria Valentine, een tankschip geladen met 2000 ton benzeen in zeer dichte mist door de stuw van Grave. Door de aanvaring raakt de stuw zwaar beschadigd. Hierdoor zakt het waterpeil bovenstrooms drie meter in 14 uur tijd. De stuurhut en een aantal appendages zijn door de aanvaring zwaar beschadigd. Het mogelijk vrijkomen van benzeen en de daling van de waterstand hebben geleid tot opschaling van Rijkswaterstaat, de veiligheidsregio's Brabant-Noord, Gelderland-Zuid en Limburg-Noord en opschaling of betrokkenheid van de waterschappen Rivierenland, Peel en Maasvallei (nu waterschap Limburg) en Aa en Maas. Ook een aantal gemeenten langs de Maas zijn betrokken bij de afhandeling.

De weersomstandigheden

Op donderdagavond 29 december 2016 is er zeer dichte mist. Het KNMI heeft op donderdagmiddag code geel afgekondigd voor mist, die tot vrijdagochtend duurt. De KNMI -weerstations van Volkel en Deelen geven aan, dat er zelfs sprake is van zeer dichte mist met zicht minder dan 100 meter. Alle geïnterviewde geven aan, dat zij bij het aanrijden rekening hebben moeten houden met de mist. De zeer dichte mist heeft aangehouden tot de volgende ochtend. De temperatuur is in de avond en nacht onder het vriespunt gebleven.

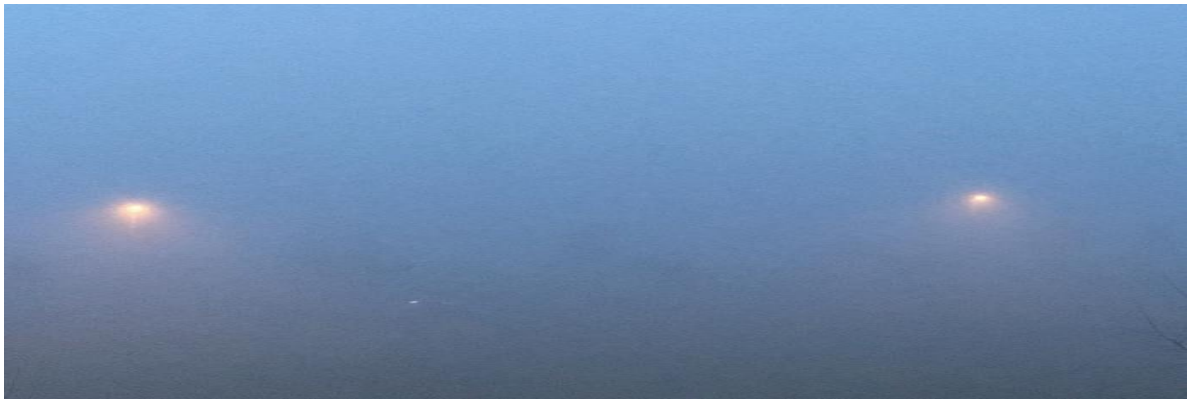

Foto zeer dichte mist

Initiële melding en alarmering

Op 29 december 2016, om 19.34 uur belt de sluismeester Grave het Nautisch Centrum met de mededeling dat hij een harde klap heeft gehoord en denkt dat een schip de stuw heeft geraakt. Het zicht is extreem beperkt (minder dan 25 meter), omdat er sprake is van zeer dichte mist. Het Nautisch Centrum informeert hierna direct de dienstdoende 1e OvD Water RWS met het verzoek om de sluismeester in Grave te bellen, vanwege een vermoeden dat een schip tegen de stuw bij Grave is gevaren. De 1e OvD Water RWS gaat meteen onderweg naar stuw- en sluizencomplex Grave. Om 19.46 uur belt de sluismeester nogmaals met het Nautisch Centrum met de mededeling dat spoed gevraagd is, omdat de mobiele verkeersleider op het patrouillevaartuig RWS 27 een schip

heeft gezien in het stuwpand tussen Sambeek en Grave en de ballenlijn niet meer ziet liggen. Ook wordt in dit gesprek voor het eerst de vermoedelijke naam van het desbetreffende schip genoemd, de Maria Valentine, en wordt benoemd dat dit een kegelschip is. Terwijl de 1e OvD Water RWS aanrijdend is, belt deze naar de sluismeester Grave. De 1e OvD water RWS begrijpt van hem dat de RWS 27 ter plaatse is en op zoek gaat naar het schip. De 1e OvD Water RWS belt daarop met een van de bemanningsleden van de RWS 27 die haar de informatie geeft dat de ballenlijn kapot is, er sterke stroming staat en het stuwpand langzaam leeg loopt.

Om 20.00 uur licht het Nautisch Centrum de jachthavens in het pand Sambeek/Grave, de veerpont Cuijk en andere belanghebbenden in. Hierbij wordt veerpont Cuijk ook gewaarschuwd voor het zakkende waterpeil.

Alarmering RCT en veiligheidsregio Brabant Noord

Rond 20.00 uur informeert de 1e OvD Water RWS de voorzitter van het RCT RWS Zuid Nederland over de situatie bij Grave en geeft aan dat de situatie nog niet goed ingeschat kan worden. Een kwartier later belt de 1e OvD Water RWS nogmaals naar de voorzitter RCT, met het bericht dat het incident groter kan worden. De 1e OvD Water RWS adviseert het RCT op te starten.

Nadat de voorzitter RCT is gealarmeerd door de 1e OvD Water RWS, belt hij rond 20.30 uur de piketdirecteur van RWS ZN om hem te informeren over de situatie bij Grave en daarbij geeft hij aan dat hij op het punt staat om het RCT bij elkaar te roepen. Na het gesprek zet de voorzitter RCT de opschaling naar fase 2 in gang. Daarbij organiseert hij dat een nautisch adviseur Water en scheepvaart van RWS als adviseur zitting neemt in het RCT.

Ook vraagt de 1e OvD Water RWS om 20.07 uur, via het servicenummer van de politie (0900-8844) de politie van Grave te alarmeren in verband met een aanvaring met de Thomsonbrug bij Grave. De politie wordt verzocht om veiligheidshalve de Thomsonbrug (de verkeersbrug over de stuw Grave) af te sluiten voor alle wegverkeer. In de periode dat de OvD Water RWS aanrijdend is, heeft deze nog geen informatie over het schip en eventuele gevaarlijke stoffen.

OvD Water RWS ter plaatse, verzoek om 2e OvD Water RWS en SMS bom

Als de piket teamleider van VWM om 20.21 uur op de hoogte wordt gesteld van deze situatie door de aanrijdende 1e OvD Water RWS suggereert hij de sluis bij Heumen te sluiten in verband met mogelijk waterverlies. Direct na het gesprek start de piket teamleider van VWM de informatieve opschaling binnen VWM door de piket directeur te bellen. Ondertussen komt rond 20.30 uur de 1e OvD Water RWS ter plaatse. De OvD Water RWS hoort daar van de sluismeester dat het desbetreffende schip 2000 ton benzeen vervoert, maar voor zover bekend niet lek is. Om 20.56 uur doet de 1e OvD Water RWS het verzoek aan de senior operator die op dat moment op het Nautisch Centrum in Maasbracht zit, om ervoor te zorgen dat een SMS bom wordt uitgestuurd om breed de collega's van RWS te attenderen op het incident en mogelijke oproepen. Daarnaast verzoekt de OvD Water RWS om extra ondersteuning van een 2e OVD.

Brandweer Brabant Noord gaat naar de stuw bij Grave

Om 20.29 uur belt de meldkamer brandweer Brabant-Noord naar de 1e OvD Water RWS naar aanleiding van de eerste melding. Op aangeven van de meldkamer brandweer Brabant Noord, verzoekt de 1e OvD Water RWS om ook de brandweer ter plaatse te sturen.

Om 20.35 uur wordt de brandweer Brabant-Noord gealarmeerd en verzocht om met een OvD en een tankautospuit richting Grave te gaan. Zij krijgen de informatie mee, dat een schip in de problemen was bij de sluis bij Grave en dat er waarschijnlijk 200 ton benzeen aan boord is. De tankautospuit rijdt door naar de sluis en krijgt de informatie, dat het schip benedenstrooms zou moeten liggen. De OVD Brandweer gaat lopend naar de andere kant van de brug. De OVD Brandweer ziet op zijn tablet in het maritiem volgsysteem alleen de RWS27 liggen. Beide eenheden keren terug naar de kant van Grave, de bemanning van de tankautospuit loopt vervolgens langs de oever aan de zijde van Grave om het schip te zoeken. Om 20.36 uur neemt de meldkamer van Brabant-Noord contact op met Gelderland-Zuid om de brug aan Gelderse zijde af te sluiten.

Sluiting naastgelegen sluizen en stuw, stremming scheepvaart

De 1e OvD Water RWS geeft na het gesprek met de piket teamleider van VWM direct opdracht om de keersluizen bij Heumen en Cuijk te laten sluiten en ook de stuw bij Sambeek. Het Nautisch Centrum zorgt ervoor dat een stremming voor de scheepvaart wordt uitgezet.

Om 21.12 uur wordt volgens protocol de stuw bij Sambeek dichtgezet. Het sluiten van de sluis bij Heumen blijkt een stuk ingewikkelder. De sluis bij Heumen kent een keersluis en een schutsluis, die beide ter plaatse moeten worden bediend. Wanneer de 1e OvD Water RWS via het Nautisch Centrum (nogmaals) de opdracht geeft om de sluis te sluiten, blijkt dat dat niet meteen kan, omdat de ebdeuren van de schutsluis met een ketting vastzitten. Een aannemer met een boot is nodig om de kettingen los te maken zodat de ebdeuren gesloten kunnen worden. Om 22.13 uur geeft de operator van de sluis bij Heumen aan de mobiel verkeersleider aan dat hij problemen heeft bij het sluiten van de keersluis bij Heumen. De keersluis valt met regelmaat op storing. Daarnaast moet er een aannemer komen om de ebdeuren te sluiten. Rond 22.00 uur is de aannemer hiervan al op de hoogte gesteld. Hij is echter onbekend met de werking van de ebdeuren bij Heumen.

RWS constateert bij het schip geen uitstroom van benzeen, alarmering brandweer Gelderland Zuid

Om 20.50 uur krijgt de 1e OvD Water RWS bevestiging van de mobiel verkeersleider op de RWS 27 dat er geen uitstroom is van benzeen en dat er geen noemenswaardige benzeengeur is. Ook geeft de mobiel verkeersleider door dat de bovenkant van het schip is weggevaagd en dat het schip benedenstrooms ligt. Vervolgens stapt de 1e OvD Water RWS op bij de RWS 27 en varen zij rondom het schip. De 1e OvD Water RWS gaat na overleg met de kapitein aan boord van de Maria Valentine om de schade te aanschouwen. De schipper en zijn bemanning maken het op dat moment goed en zij willen aan boord blijven. De schade aan het schip is enorm.

Om 21.01 uur wordt ook de OvD brandweer Gelderland-Zuid via de meldkamer gealarmeerd vanwege een aanvaring met de stuw in Grave, op verzoek van de OvD brandweer van Brabant-Noord. Even later, om 21.19 uur neemt de calamiteitencoördinator van de meldkamer Gelderland-

Zuid contact op met de meldkamer Brabant-Noord met het verzoek om op de hoogte gehouden te worden aangaande informatie en opschaling. De calamiteitencoördinator krijgt bij de meldkamer Brabant-Noord een politiecentralist te spreken, omdat daar op dat moment nog geen calamiteitencoördinator aanwezig is.

De brandweer lokaliseert de Maria Valentine

De zoektocht van de bemanning van de tankautospuit van Grave heeft resultaat. Op hun aanroepen komt antwoord. Het bericht van het schip is dat er geen lekkage is, niemand gewond en de wooncabines in tact.

Om 21.36 uur geeft de OvD brandweer van Brabant-Noord aan de meldkamer door dat het schip benedenstrooms voor anker ligt. De inschatting van de OvD brandweer is dat het schip ongeveer 500 meter van de brug af ligt en zo'n 60 meter van de wal aan Brabantse kant.

RCT voor het eerst bij elkaar met kernbezetting, DCC IenM informeert over de situatie

Vanwege de (weers)omstandigheden druppelen de leden van het RCT RWS Zuid Nederland langzaam binnen op de bediencentrale in Maasbracht. Daar komen zij rond 21.30 uur voor de eerste keer bij elkaar met de kernbezetting. Alleen de informatiecoördinator en de communicatie adviseur zijn op dat moment nog niet aanwezig, de adviseur crisisbeheersing neemt zo lang de rol van informatiecoördinator over. Tijdens dit eerste RCT overleg zijn de leden vooral bezig geweest met het vormen van een beeld en worden de eerste acties uitgezet.

Het DCC IenM is om 21.45 uur door de sms-bom van de Centrale Meldpost IJsselmeer gebied op de hoogte gesteld van de situatie bij Grave. Een kwartier later informeert de crisismanager DCC IenM de DG RWS, RWS Bestuursstaf (communicatie), de DG RW, de crisiscoördinator van DGB Maritieme Zaken, DGB piket en DCO met het volgende bericht: "*Zojuist meldt RWS-VWM (CMIJ) een incident dat eerder vanavond heeft plaatsgevonden bij de Stuw bij Grave. Er heeft een aanvaring plaatsgevonden waarbij de stuw beschadigd is geraakt en het zogeheten pand tussen Grave-Sambeek-Weurt leeg loopt. Scheepvaart is gestremd en slachtoffers nog onbekend. RWS-ZN is opgeschaald naar fase 2 en komt in Maasbracht met het RCT bijeen. U wordt spoedig geïnformeerd indien er meer informatie beschikbaar komt.*"

Hiernaast neemt de crisismanager van het DCC IenM ook contact op met een woordvoerder van DCO met het verzoek om een omgevingsanalyse te maken. De crisismanager geeft hierbij aan dat de minister zal worden geïnformeerd.

Opschaling naar GRIP 1 en vrijwel direct daarna naar GRIP 2 bij veiligheidsregio's Brabant Noord en Gelderland Zuid

De OvD Brandweer Gelderland Zuid is na alarmering rond 21 uur om 21.19 uur bij de brug. Na een eerste telefonisch contact bespreken de OvD Brandweer Brabant-Noord en de OvD Brandweer van Gelderland-Zuid rond 21.45 uur de situatie aan Brabantse zijde. Zij bespreken dat er sprake is van een lading van 2000 ton benzeen, maar dat de situatie stabiel is, dat de stuw kapot is en dat het verval 2 à 3 meter is. De ligging van het schip is bekend, de bemanning is ongedeerd. Dit op basis

van de informatie van de bemanning van de tankautospuit en de schipper van de Maria Valentine. Dit bericht geeft de OvD Brabant-Noord door aan de meldkamer Brabant-Noord.

Bij de gang terug over de brug constateert de OvD Brandweer van Gelderland-Zuid, dat de ballenlijn kapot is en dat er een luid watergeruis te horen is.

Ondertussen informeert de adviseur crisisbeheersing van het RCT RWS ZN om 21.56 uur, via de meldkamer, de veiligheidsregio Brabant-Noord over de situatie. Hij wijst op het effectgebied van de waterstandsdaling en vraagt de veiligheidsregio een en ander te coördineren met andere relevante veiligheidsregio's en op te schalen naar GRIP 2.

De OvD brandweer van Gelderland-Zuid heeft om 22.04 uur contact met de HOvD Brandweer Gelderland-Zuid. Zij bespreken de situatie. VR Gelderland-Zuid stuurt de blusboot van Nijmegen naar Grave. De HOvD besluit ter plaatse te gaan kijken. Om 22.20 ontmoet de OVD Brandweer VRGZ op de brug de 1e OvD Water van RWS, die hem informeert over de situatie, namelijk dat het schip door de stuw is gevaren, zwaar beschadigd is, de bemanning in orde is en er waarschijnlijk geen lekkage van benzeen is.

Vervolgens arriveert rond 22.28 uur de 1e OvD Water van RWS bij de OvD Brandweer Brabant-Noord. De 1e OvD Water geeft aan, dat het schip door de stuw is gevaren en deelt foto's van het schip. De OvD Brandweer Brabant-Noord schaalt op naar GRIP 1, omdat er open contact is met benzeen en de bovenkant van de boot er af is. Hij informeert de OvD van Gelderland-Zuid. Na overleg tussen de OvD brandweer en de HOvD brandweer van Gelderland-Zuid schaalt de veiligheidsregio om 22.38 uur op naar GRIP 1.

Inmiddels is de 2e OvD Water van RWS ter plaatse. Hij geeft aan, dat door de aanvaring de Maas aan het leeg lopen is en hij adviseert aan de OvD Brandweer Brabant-Noord GRIP 2 te maken. Om 22.49 uur schaalt Veiligheidsregio Brabant-Noord op naar GRIP 2, op verzoek van de OvD Brandweer.

Een aantal minuten later, om 22.53 uur, volgt de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid met opschaling naar GRIP 2 met als motivatie om in opschaling gelijk te lopen met Brabant-Noord en tevens om te anticiperen op mogelijke ontwikkelingen rondom benzeen. Beide regio's hebben inmiddels ook een adviseur gevaarlijke stoffen gealarmeerd en deze adviseurs hebben onderling contact. De woordvoerder CoPI van Gelderland-Zuid stuurt hierna direct een eerste tweet uit: *"Hulpdiensten van veiligheidsregio's Brabant-Noord en Gelderland-Zuid rukken uit naar scheepvaartongeval brug bij Grave. Informatie volgt."*

Visuele inspectie van de Thomsonbrug

Na een oproep rond 20.45 uur van de 1e OvD Water RWS is om 22.18 uur een adviseur beheer en onderhoud van PPO bij de brug en stuw aanwezig om een inschatting te maken van de draagkracht van de brug. Hij wordt in eerste instantie echter door de politie tegengehouden voor de brug, vanwege de mogelijke risico's van benzeen, waardoor hij pas een half uur later kan beginnen met zijn werk. Ter plaatse probeert de adviseur vanaf de bovenkant van de brug een beeld te krijgen van de schade. Doordat het donker en erg mistig was, kan hij alleen zien dat de jukken met deuren schuin staan en dat er veel water wegstroomt uit het stuwvak. Op basis van zijn eerste inspectie

overlegt de adviseur beheer en onderhoud om 23.56 uur telefonisch met een collega van GPO die meer verstand heeft van de brug en roept hij om 00.05 uur een adviseur constructieve veiligheid op om ter plaatse te komen voor ondersteuning.

Het RCT RWS opnieuw bij elkaar in volledige bezetting

Om 22.45 uur komt het RCT van RWS ZN opnieuw bij elkaar in de bediencentrale in Maasbracht, ditmaal in volledige bezetting. Tijdens dit overleg prioriteert het RCT de voorliggende problemen als volgt: 1) veiligheid ter plaatse als gevolg van benzeen (met de notie dat als dit actueel is, het waarschijnlijk zal worden overgenomen door de veiligheidsregio), 2) waterstand in het stuwpand, 3) reparatie van de stuw en 4) kwaliteit van de dijken. Het RCT besluit een communicatietraject op te zetten, het piket van WVL en waterschap Aa en Maas te benaderen om zicht te krijgen op de gevolgen van de waterdaling voor de dijken. Daarnaast besluit het RCT om vooralsnog geen acties uit te zetten voor het herstel van de stuw.

Direct na de vergadering neemt de adviseur crisisbeheersing van het RCT contact op met waterschap Aa en Maas. Na ruggespraak met het cluster waterkering blijkt dat er in de huidige situatie geen consequenties zijn voor de dijken. Wel moet worden gemonitord of er mogelijk verontreiniging optreedt; in dat geval wil het waterschap direct geïnformeerd worden. De centrale wacht van het waterschap informeert de voorzitter van het Waterschapsactieteam (WAT) en twee aanliggende districten.

De eerste informatielijn naar de DG RWS, de Minister, het LOCC, de veiligheidsregio Brabant Noord en de gemeenten

Bij het contact met de veiligheidsregio Brabant-Noord om 21.56 uur, vraagt de adviseur crisisbeheersing van RWS ZN om multidisciplinair op te schalen, om zodoende ook de gemeenten aangesloten te krijgen. De OvD Bevolkingszorg van VR Brabant Noord heeft om 22.35 uur contact met de ambtenaar Openbare Orde en Veiligheid van de gemeente Grave, die daarop zijn burgemeester informeert. Om 23.30 uur belt de piketdirecteur RWS Zuid Nederland met de DG RWS en informeert hem over de situatie in Grave. In overleg met de voorzitter RCT is afgesproken dat de piketdirecteur RWS ZN functioneert als verbindingsschakel tussen de voorzitter RCT en DG RWS / Minister. Om 23.51 uur logt het CoPI van Brabant-Noord in LCMS, dat alle gemeenten tot en met Boxmeer zijn geïnformeerd.

Het DCC-IenM verstuurt om 22.52 uur een informatiebericht naar Minister, DBO, DCO, DG RWS, DGB, DGRW, DGB (piket), de crisiscoördinator van DGB-Maritieme Zaken, Communicatie BS-RWS, RWS ZN, ILT-binnenvaart, NCC en LOCC met feitelijke informatie over de aanvaring van de stuw bij Grave. In het bericht wordt genoemd dat er geen uitstroom van benzeen is en dat het waterpeil in het stuwpand Grave-Sambeek-Weurt al 40 cm is gedaald. Ook worden alle betrokken partijen genoemd.

Het LOCC start met informatie ophalen voor een landelijk beeld

Het LOCC wordt door het NCC gealerteerd om 22.45 uur, vanwege de opschaling naar GRIP 1 na de aanvaring bij de stuw. Het LOCC haalt informatie op bij de politie eenheid Brabant. Nadat het LOCC rond 23.30 uur verdere informatie heeft verkregen van het DCC IenM zoekt het LOCC contact met de veiligheidsregio Gelderland-Zuid, omdat zij in LCMS aan het loggen zijn. Nadat het LOCC aangegeven heeft ondersteuning te kunnen bieden, neemt het LOCC rond 01.10 uur weer contact op met het DCC IenM voor verdere informatiedeling. Vervolgens zoekt het LOCC rond direct contact met het RCT RWS ZN om hulp aan te bieden en af te stemmen. Omdat het RCT RWS ZN in overleg is, is dit een kort gesprek. RCT RWS ZN belt het LOCC niet terug, hoewel dit is afgesproken.

Onduidelijkheid over status benzeen

Hoewel rond 21.00 uur door RWS is bevestigd dat er geen sprake was van uitstroom van benzeen en er geen noemenswaardige benzeengeur was, ontstaat er richting het eind van de avond toch weer onduidelijkheid over de status van benzeen. Rond 22.30 uur is gebleken uit foto's en informatie van de OVD Water RWS dat er door de schade aan de leidingen van het schip een open verbinding met benzeen is ontstaan. Bij de veiligheidsregio Gelderland-Zuid komen even later twee meldingen van stankoverlast binnen: de eerste vanuit Nederasselt en de tweede uit Balgoij.

Om 23.10 uur hebben de operationeel leider en de adviseur gevaarlijke stoffen van veiligheidsregio Brabant-Noord telefonisch contact. Zij sluiten uit dat er een probleem is met benzeen en bespreken dat GRIP 2 is afgekondigd vanwege het leeglopen en de stremming van de Maas. Rond 23.30 uur geven meetresultaten van metingen van veiligheidsregio Brabant-Noord aan Brabantse kant aan dat er geen concentraties benzeen zijn waargenomen. Ook aan Gelderse zijde zijn geen concentraties benzeen waargenomen.

Rond 23.00u heeft de crisismanager van het DCC IenM contact met ILT. De inspecteur van het ILT is op dat moment nog niet ter plaatse, maar heeft gesproken met mensen van de veiligheidsregio en RWS ter plaatse. De inspecteur geeft aan de telefoon zijn expert judgement aan het DCC IenM: het is koud en tankers kunnen tegen een stootje. Daarnaast geeft hij aan dat hij heeft gehoord dat er geen sprake is van uitstroom. De crisismanager van het DCC IenM deelt dit bericht vervolgens ook in zijn 'normale' gesprekken.

In het eerste motorkapoverleg in Brabant-Noord met leider CoPI, OvD brandweer, OvD geneeskundig, OvD politie en de 2^{e} OvD Water RWS rond 23.30 uur, wordt het volgende beeld geschetst: er is geen visueel beeld, de aangerichte schade is onbekend, de OvD Water van RWS is op het schip geweest, de kapitein geeft aan dat hij waarschijnlijk niet meer kan varen, maar dat er verder niet veel aan de hand is. De OvD brandweer heeft met zijn evenknie in Gelderland-Zuid besproken dat er vanaf de Gelderlandse kant meer mogelijkheden zijn om bij het schip te komen. In het volgende CoPI van veiligheidsregio Brabant-Noord, om 23.51 uur, wordt besproken dat het schip benzeen lekt en uitdampt. Anderzijds komt in het overleg ook naar voren dat er geen vloeistof op het water of het dek ligt en dat tijdens de meting van 23.30 uur geen benzeen is waargenomen. Het CoPI wordt onderbroken, omdat de kapitein van het schip onwel is geworden en hartkloppingen heeft. Hij moet zo snel mogelijk van boord worden gehaald.

Overweging inzet NL Alert

Het CoPI van de veiligheidsregio Gelderland-Zuid komt om 23.30 uur voor de eerste keer bij elkaar. Hierbij zijn de leider CoPI, de OvD brandweer, de OvD politie, een woordvoerder en iemand van RWS aanwezig. Vlak voor dit overleg hebben de leider en woordvoerder CoPI al met elkaar gesproken over de situatie en op basis van het beeld dat zij op dat moment hebben (stankklachten en berichten op social media dat het luchtalarm in Brabant-Noord zou zijn afgegaan), geeft de leider CoPI de opdracht om een NL Alert in te zetten ter bescherming van de bevolking in Balgoij. De woordvoerder CoPI informeert hierna direct de Algemeen commandant Crisiscommunicatie over dit besluit. Zij geeft aan eerst te willen overleggen met de operationeel leider. Ondertussen wordt de NL Alert in het CoPI alvast voorbereid en toestemming gevraagd aan het ROT om dit in te zetten. Het ROT besluit om NL alert niet in te zetten. Om 23.48 uur geeft de woordvoerder van het CoPI door aan de calamiteitencoördinator van de meldkamer Gelderland-Zuid dat de voorbereide NL Alert niet ten uitvoer moet worden gebracht, omdat ook duidelijk is geworden dat de stankklachten meevallen en het luchtalarm niet is afgegaan. Dit bericht zet hij, via sms, ook direct door naar de Algemeen commandant Crisiscommunicatie.

Berichtgeving over benzeen

Om 23.33 uur verspreidt ANP een nieuwsbericht over de aanvaring van de stuw bij Grave waarin wordt gezegd dat het schip mogelijk gevaarlijke stoffen lekt. Uit een eerste onderzoek zou zijn gebleken dat er geen benzeen vrij kwam, maar later zou toch een damp zijn gemeten boven het schip. Ook wordt er gesproken over het luchtalarm dat in Grave zou zijn afgegaan. Ook op omroep Gelderland wordt over het luchtalarm gesproken. De sirenes zijn echter niet geactiveerd.

Om 23.49 uur plaatst de gemeente Grave het volgende nieuwsbericht op de website: *“Thompsonbrug tussen Grave en Nederasselt is momenteel afgesloten i.v.m. aanvaring met een binnenvaartschip. In verband met mogelijk vrijgekomen gevaarlijke stoffen, sluit ramen en deuren.”* Om ongeveer 1.30 uur trekt de gemeente Grave bericht in dat deuren en ramengesloten moeten zijn. Omroep Gelderland en omroep Brabant nemen dit over.

In het informatiebericht van het DCC IenM van 23.46 staat het volgende over benzeen: *Het schip zit vastgevaren in de stuw. Het leidingwerk (en de stuurhut) van het schip is bij de aanvaring beschadigd geraakt waardoor er een open verbinding is met de tank. Hierdoor is er in de omgeving sprake van overlast door de geur van benzeen (soort benzinelucht). Bij de aanvaring zelf zijn er voor zover bekend geen gewonden gevallen. Wel ontvangen wij signalen dat 5 personen aan boord van het schip onwel zijn geworden, mogelijk als gevolg van vrijkomen dampen (nog niet geverifieerd).*

Doorlopende waterstandsdaling

Een piket medewerker handhaving van het waterschap Rivierenland wordt rond 23.00 uur gebeld door de veiligheidsregio Gelderland-Zuid met een aantal vragen over de stabiliteit van de dijken ten gevolge van de waterstandsdaling. De peilbeheerders van waterschap Rivierenland constateren ook dat er iets raars aan de hand is met de peilvakken langs het Maaswaalkanaal en alarmeren daarop

de teamleiders bij het waterschap. Zij besluiten de situatie aan te kijken en de volgende ochtend ter plaatse te gaan.

Rond 23.00 uur geeft de adviseur Water en Scheepvaart van RWS aan de gemeente Gennep de informatie over het dalende waterpeil vanwege de mogelijke gevolgen voor de Paesplas. De gemeente zet acties in gang om de bewoners te ondersteunen met o.a. opvang en schadebeperking. De brandweer ondersteunt daarbij. De meldkamer van Limburg Noord ontvangt rond 00.00 uur dat het waterpeil ca. 2 meter zal zakken met risico's voor gasleidingen en dergelijke.

Om 23.45 uur komt het RCT van RWS ZN voor de tweede keer bij elkaar. Het belangrijkste punt dat tijdens de vergadering aan de orde komt is de doorlopende waterstandsdaling. Het peil is al 70 cm gezakt tot +NAP 7.20 en kan nog verder zakken tot +NAP 5.00 (daling van 3 meter). Hierdoor is de kwaliteit van de dijken een prioritair punt geworden. Het RCT besluit hierover advies te vragen aan WVL en de veiligheidsregio Brabant-Noord te vragen om via de liaison de waterschappen aangehaakt te houden. Ook besluit het RCT dat de communicatieadviseur met de veiligheidsregio's en intern bij RWS afstemt om bredere communicatie te coördineren. In het RCT wordt ook naar voren gebracht dat een groot deel van de regie bij de veiligheidsregio's is komen te liggen door hun opschaling naar GRIP 2.

Waterschap Aa en Maas meldt om 00.12 uur bij het RCT RWS ZN dat de peildaling van de Maas hinder zal opleveren voor de jachthaven in Boxmeer en dramatische gevolgen kan hebben voor de woonboten op de Kraaijenbergse plassen in Cuijk.

Keersluis Heumen gesloten, sluiting ebdeuren van de schutsluis laat op zich wachten

Om 00.05 uur meldt de sluiswachter van Weurt aan het Nautisch Centrum dat de keersluis bij Heumen, ondanks eerdere problemen met de bediening, door hem gesloten is. Mogelijk is daarbij de keersluis beschadigd geraakt. De aannemer die de ebdeuren moet sluiten is nog niet ter plaatse. De sluiswachter verzoekt om meer druk te zetten op de aannemer, want het water is al een meter weggezakt. Binnen RWS zijn inmiddels ook alternatieven besproken om de ebdeuren te sluiten, maar de blusboot van de brandweer, de RWS 27 en de boot van de onderaannemer blijken allemaal geen optie te zijn.

Om 00.20 uur heeft het Nautisch centrum contact met de aannemer over het sluiten van de ebdeuren bij Heumen. Er blijkt onduidelijkheid te zijn tussen de aannemer en de onderaannemer over wie nu een boot moet organiseren, een boot is nog niet onderweg. Om 00.47 uur geeft de calamiteitencoördinator van de onderaannemer aan, dat er een boot onderweg gaat naar Heumen en dat deze binnen 30 tot 45 minuten aanwezig zal zijn.

ROT's Gelderland Zuid en Brabant Noord actief, ook Limburg Noord raakt betrokken

De CoPI's van Brabant-Noord en Gelderland-Zuid starten ieder rond 23.30 uur. Rond 23.55 uur komen zowel het ROT van de veiligheidsregio Gelderland-Zuid als van de veiligheidsregio Brabant-Noord voor de eerste keer bij elkaar. In het ROT van Brabant-Noord is een liaison van RWS Zuid Nederland aanwezig. Het ROT van Gelderland-Zuid besluit te wachten met verdere communicatie totdat er meer bekend is over de metingen naar benzeen en besluit om RWS te verzoeken om een

liaison af te vaardigen naar het ROT. Op tafel komt dat GRIP 2 is afgekondigd vanwege de stremming van de Maas en dat de bemanning van boord is gehaald.

Ondertussen raakt ook Limburg-Noord betrokken bij het incident. Om 23.04 uur komt bij de gemeente een bericht binnen van RWS, dat de Paesplas leegloopt. De gemeente neemt om 23.57 uur contact op met de meldkamer, waarna de OvD brandweer Limburg-Noord gealarmeerd wordt voor de situatie bij de stuw bij Grave: als gevolg van de aanvaring loopt de Maas leeg, waardoor problemen ontstaan op de Paesplas in Gennep. Het water dreigt daar 2 meter te zakken, waardoor de woonboten ook zakken. Op basis van de melding om 00.35 uur stuurt de meldkamer de brandweer van Gennep en een OvD Brandweer naar de Paesplas.

Om 00.00 uur wordt in het tweede CoPI van veiligheidsregio Gelderland-Zuid besloten dat het probleem van de zakkende waterstand, waardoor (woon)boten aan de grond beginnen te raken, wordt overgedragen aan het ROT. Binnen veiligheidsregio Gelderland-Zuid komt om 00.09 uur de bevestiging van de algemeen commandant brandweer dat de sirenes in Grave niet zijn afgegaan en dat uit de metingen vooralsnog geen alarmerende waarden komen.

Grensoverschrijdend karakter, afstemming tussen betrokken partijen

Omstreeks 00.20 uur komen de ROT's van Brabant-Noord en Gelderland-Zuid opnieuw bij elkaar. In het ROT van Brabant-Noord is een liaison van RWS ZN aanwezig. Ook het CoPI van Brabant Noord komt op hetzelfde moment bij elkaar. In de overleggen is aandacht voor de afstemming tussen de betrokken veiligheidsregio's. Zo komt bijvoorbeeld de vraag op tafel of het nodig is om op te schalen naar GRIP 5, omdat inmiddels Limburg-Noord ook betrokken is geraakt. In het ROT van Gelderland-Zuid wordt besproken dat vanwege het grensoverschrijdende karakter is afgestemd dat Brabant-Noord de coördinerende regio is en zich focust op de bron (schip/stuw/brug). Gelderland-Zuid focust zich op de effecten van eventuele benzeen dampen. Daarnaast wordt in het ROT van Gelderland-Zuid besloten om contact te leggen met het NCC in verband met het bovenregionale karakter (en de effecten van de waterstanden).

Om 00.38 uur ontvangt waterschap Aa en Maas het verzoek van de meldkamer Brabant-Noord om deelname van het waterschap aan het ROT van Brabant-Noord. Het waterschap besluit iemand vanuit de afdeling Handhaving af te vaardigen.

Rond 01.00 uur begrijpt de leider CoPI van Brabant-Noord van zijn OvD brandweer dat er in Gelderland-Zuid ook een CoPI actief is. De leider CoPI en de OvD brandweer lopen vervolgens de brug over en spreken daar kort met de leider CoPI Gelderland-Zuid over de benodigde afstemming tussen beide CoPI 's. De leider CoPI Brabant-Noord oppert hierbij om een koppeling te maken tussen de incidenten in LCMS; uiteindelijk lukt dit niet door een technische oorzaak.

Burgemeester Grave ter plaatse, gemeenten/burgemeesters regio Gelderland Zuid geïnformeerd

Rond 00.20 uur is de burgemeester van Grave ter plaatse bij de stuw om zich op de hoogte te laten stellen van de situatie. Ter plaatse zoekt de burgemeester contact met de brandweer van Brabant-Noord. Verder wint hij na afloop van het overleg, informatie in bij het CoPI van Brabant-Noord en bespreekt hij met de leider CoPI of er bestuurlijke vraagstukken aan de orde zijn en of moet worden opgeschaald naar GRIP 5. In telefonisch contact tussen de gemeentesecretaris van Grave en de algemeen commandant Bevolkingszorg van Brabant-Noord om 00.43 uur wordt besproken dat er geen signalen zijn van onrust onder de bevolking.

De AC bevolkingszorg die aanwezig is in de sectie Bevolkingszorg van ROT Gelderland-Zuid heeft voor 00.20 uur contact gehad met de ambtenaar openbare veiligheid van de gemeente Heumen. De OvD Bevolkingszorg van Gelderland-Zuid informeert de burgemeester van Wijchen rond 23.00 uur. De operationeel leider van Gelderland-Zuid informeert de burgemeesters van Wijchen (rond 00.00 uur) en Heumen (rond 01.00 uur) over de aanvaring bij de stuw bij Grave. De burgemeester van Heumen was rond 22.30 uur echter al door één van zijn wethouders geattendeerd op het feit dat er een schip tegen de stuw bij Grave was gevaren. De burgemeester is daarop naar de incidentlocatie gegaan en heeft daar in het CoPI meegeluisterd. Als hij rond 01.00 wordt gebeld door de operationeel leider van Gelderland Zuid geeft de burgemeester aan de informatielijn naar hem slecht te vinden. De operationeel leider geeft aan dat er geen gevaar voor de bevolking is geweest, waarop de burgemeester van Heumen reageert dat hij daar anders over denkt. Om 02.18 uur ontvangt de burgemeester van Nijmegen van de operationeel leider Gelderland-Zuid een WhatsApp over de opschaling en de situatie. De burgemeester van Nijmegen had geen directe rol in de calamiteit in de Grave en stelt achteraf dat de calamiteit via de gebruikelijke operationele diensten kon worden afgehandeld.

Veel media ter plaatse, afspraken over communicatie

Inmiddels is er veel media ter plaatse, waaronder de NOS, en heeft het Brabants Dagblad al de precieze informatie over de lading van het schip. Uit omgevingsanalyses, uitgevoerd door de sectie crisiscommunicatie van veiligheidsregio Gelderland-Zuid blijkt dat de gemeente Grave via haar website adviseert om uit voorzorg ramen en deuren gesloten te houden. De Telegraaf en andere media melden dat er volgens de woordvoerder van Gelderland-Zuid geen gevaarlijke stoffen zijn vrij gekomen. Omroep Gelderland meldt dat er 5 ambulances ter plaatse komen. Op Twitter en Facebook is het rustig. De verschillen in beelden in de media vanuit Gelderland-Zuid en Brabant-Noord worden gesignaleerd in sectie communicatie van het ROT Gelderland-Zuid. Dit leidt rond 1.00 uur tot de afspraak tussen de veiligheidsregio's dat de veiligheidsregio Brabant-Noord in de lead is omdat zij brongebied voor benzeen zijn.

Rond 00.00 uur is er afstemming tussen de woordvoerder CoPI en de algemeen commandant crisiscommunicatie van Gelderland-Zuid. De AC crisiscommunicatie besluit dat de sectie crisiscommunicatie in het ROT van Gelderland-Zuid zal twitteren. Het CoPI behoudt de woordvoeringstelefoon, het ROT bepaalt welke informatie naar buiten gebracht gaat worden,

waarbij de woordvoeringslijn vanuit Gelderland terughoudend is totdat meetresultaten aan beide kanten van de rivier binnen zijn.

In het ROT van Gelderland-Zuid om 00.20 uur wordt besloten dat er geen informatienummer wordt ingericht en dat er afstemming wordt gezocht met veiligheidsregio Brabant Noord over de communicatie. In het ROT van Brabant-Noord om 00.50 uur wordt besproken dat vanwege het tijdstip vermoedelijk weinig mensen het nieuws zullen volgen; uit de omgevingsanalyse komt ook geen nieuws. Daarnaast wordt besproken dat Brabant-Noord qua communicatie in de lead is en dat alleen broninformatie (feiten) wordt gedeeld. Men gaat een korte boodschap formuleren (namens de gemeente) met als kern: schip met benzeen tegen stuw, geen gevaarlijke stoffen vrijgekomen, stabiele situatie, onderzoek naar effecten daling waterstand. In Gelderland-Zuid wordt tijdens het ROT van 01.02 uur bevestigd dat de communicatie en de perscontacten via Brabant-Noord lopen. Dit bericht wordt door de algemeen commandant crisiscommunicatie vervolgens ook gedeeld met de woordvoerder CoPI Gelderland-Zuid, die daarop ter plaatse afstemming zoekt met de woordvoerder CoPI van Brabant-Noord.

Ontwikkelingen scenario benzeen

Om 00.12 uur krijgt waterschap Aa en Maas bericht van de informatiecoördinator van het RCT RWS ZN dat er geen sprake is van lekkage van het schip.

In het tweede ROT van veiligheidsregio Brabant-Noord om 00.19 uur wordt besproken dat er geen lekkage is, maar dat er wel appendages op het dek zijn afgebroken, waardoor sprake is van lichte uitstroom van benzeen. Volgens hun informatie zijn meetploegen nog aanrijdend. Even later, om 00.34 uur logt de meetplanleider van de brandweer Brabant-Noord in LCMS dat er geen benzeengeur is waargenomen aan de kant van Brabant-Noord, dat metingen met de PID-meter geen positieve uitslag geven en dat er geen lekkage is aangetroffen in de dubbele wand van de tanker.

In het derde ROT van veiligheidsregio Gelderland-Zuid om 01.02 uur komt op tafel dat de effecten van de dampverspreiding in Gelderland-Zuid in kaart worden gebracht door meetploegen. Ook wordt er aandacht gevraagd voor de watersystemen benedenstrooms. Tijdens de vergadering worden drie scenario's met betrekking tot benzeen benoemd: 1) geen lekkage, wel langdurige stremming, 2) scheuren van (een gedeelte) van het schip en 3) De impact van het vuurwerk bij de jaarwisseling indien het schip nog niet is leeggepompt.

Ontwikkelingen schade schip/brug/stuw

In de CoPI 's van Gelderland-Zuid en Brabant-Noord komt rond 00.00 uur vrijwel gelijktijdig het bericht, dat het schip 50 tot 60 meter van de kant stuurloos voor anker ligt, 500 meter benedenstrooms van de stuw aan de zijde van Brabant Noord.

In het CoPI van Brabant-Noord, dat om 00.21 uur bij elkaar komt, komen het veiligstellen van het schip en de veiligheid van de stuw en brug aan de orde. Over het eerste wordt besloten dat afspraken moeten worden gemaakt met RWS en de rederij, voor het tweede komt een constructieteam ter plaatse. In het CoPI wordt afgesproken dat er voetgangers (hulverleners) over de Thompsonbrug mogen, maar geen voertuigen. De rijbanen van de N324 over de Thompsonbrug

zijn dan ook afgesloten door vier verkeersregelaars. Deze afsluiting blijft de hele nacht en wordt ook gecommuniceerd via sociale media.

Om 00.30 uur komt ook het CoPI van Gelderland-Zuid weer bij elkaar. Zij bespreken dat er geen totaalbeeld van de schade aan de brug en stuw kan worden gevormd door de mist, maar dat er wel inspectie zal plaatsvinden in verband met het ambulanceverkeer. De calamiteitencoördinator van de meldkamer politie Gelderland-Zuid neemt contact op met de landelijke eenheid van de politie voor de inzet van een helikopter, maar dit is niet mogelijk vanwege het weer.

In het derde ROT van Brabant-Noord om 00.50 uur wordt het gevaar op het droogvallen van het schip en het gevaar op het eventueel breken van het schip aan de orde gebracht met de volgende scenario's. Als het schip zou breken blijft er benzeen drijven op het water, kan er damp vrijkomen (wat kan leiden tot misselijkheid en duizeligheid bij hoge concentraties) en bestaat er kans op een explosie (door statische elektriciteit bij het vrijkomen van het schip). Op dit moment is bij het ROT niet duidelijk waar het schip exact ligt.

In de vergadering van 01.30 uur van het RCT RWS Zuid Nederland wordt besproken dat het schip niet vastligt in de stuw, maar voor anker ligt benedenstrooms van de stuw. Verslepen van het schip is daarmee mogelijk. Men bespreekt dat acties pas de volgende ochtend zullen worden ondernomen en dat de rederij is daarbij dan ook aanwezig.

Ontwikkelingen waterstandsdaling, effecten bij woonboten, informatievraag bij veiligheidsregio's

In het CoPI van Gelderland-Zuid om 00.30 uur wordt gesproken over de waterstandsdaling: de keersluis in Heumen is gesloten, waardoor het peil van het Maaswaalkanaal niet verder zou moeten zakken. Wel zakt de waterstand in de jachthavens sterk.

Tussen Sambeek en Grave is de Maas al 80 cm gezakt, waardoor woonarken schuin gaan hangen met alle mogelijke gevolgen van dien voor bijvoorbeeld de gasleidingen. De uiterste daling wordt verwacht om 14.00 uur. Ook in het ROT van de veiligheidsregio Gelderland-Zuid om 01.02 uur komt aan de orde dat er input van RWS nodig is met betrekking tot de effecten van de waterstandsdaling en dat RWS ook de omliggende objecten (sluizen etc.) benaderd over de effecten.

Bij de veiligheidsregio Limburg-Noord komen rond 01.00 uur de eerste meldingen binnen van woonboten die scheefhangen, met mogelijk gevolgen voor de gasleidingen. Ook komt er om 01.11 uur en melding binnen bij de meldkamer brandweer van Brabant-Noord dat er een partyboot is vastgelopen in Cuijk; de boot loopt aan de grond bij de kade. De boot ligt stabiel en er zijn geen mensen op aanwezig, maar de eigenaar maakt zich wel zorgen.

In het ROT van veiligheidsregio Brabant-Noord om 01.35 uur worden vragen gesteld over de bredere effecten van de waterstandsdaling: wat betekent het voor de kademuren (wegvallen tegendruk), gasleidingen en olietanks in Katwijk? Waar liggen de risico's? Ook wordt besproken dat gemeenten en bedrijven moeten worden geïnformeerd over de aanstaande waterdaling en dat zij vervolgens zelf moeten inschatten wat de gevolgen kunnen zijn. RWS zal hiervoor een inhoudelijke boodschap opstellen (preventieve boodschap en handelingsperspectief voor noodscenario, die door de gemeenten kan worden gecommuniceerd. Het ROT van de veiligheidsregio Gelderland-Zuid

neemt ongeveer tegelijkertijd het besluit om door de brandweer aanvullend (visueel) onderzoek te laten uitvoeren naar het effectgebied van het dalende water langs de Gelderse oevers. Het is op dat moment onbekend of er woonboten liggen in het effectgebied van Gelderland-Zuid.

In contact met de informatiemanager van het ROT van veiligheidsregio Gelderland-Zuid geeft waterschap Rivierenland aan dat de impact van de waterstandsdaling op de dijken niet acuut aan de orde is.

Eerste acties door veiligheidsregio Limburg Noord

Om 00.35 uur alarmeert de meldkamer van Veiligheidsregio Limburg-Noord, op verzoek van de OvD ter plaatse in Gennep, de dienstdoende operationeel leider, met het verzoek contact op te nemen met de OvD-brandweer. Zij bespreken de situatie. Om 00.52 uur wordt de informatiemanager van de veiligheidsregio Limburg-Noord gealarmeerd over de situatie bij Grave door de meldkamer Limburg Noord op verzoek van de operationeel leider. Hij belt daarna direct met zijn operationeel leider. Ook neemt hij contact op met de meldkamers en informatiemanagers van de veiligheidsregio's Brabant-Noord en Gelderland-Zuid. Uit de gesprekken blijkt dat Brabant Noord in de lead is met betrekking tot de effecten van de waterstandsdaling. Afgesproken wordt dat Limburg Noord via LCMS op de hoogte wordt gehouden. Ook blijkt uit de gesprekken dat Gelderland-Zuid gaat afschalen.

Even later, om 01.04 uur, wordt ook de OvD bevolkingszorg van veiligheidsregio Limburg-Noord gealarmeerd door de meldkamer in verband met de opvang van de bewoners van woonboten. Dit gebeurt op verzoek van de OvD brandweer.

Om 01.11 uur belt de informatiemanager van Limburg-Noord nogmaals met de operationeel leider. Zij besluiten op basis van het beschikbare beeld om de volgende ochtend de situatie verder te bezien. Het beeld van het ROT Gelderland-Zuid is dat de Maas tot Maasbracht leeg zal lopen, maar het eigen beeld van Limburg-Noord is dat dit absoluut niet kan, omdat er bij Sambeek een sluis ligt. Er is geen reden voor opschaling op dit moment.

De operationeel leider en de informatiemanager van veiligheidsregio Limburg-Noord besluiten daarom om 01.27 uur om de situatie verder te monitoren via LCMS en om 08.00 uur contact te zoeken met de operationeel leiders en de informatiemanagers van de andere veiligheidsregio's.

Onduidelijkheid over de wijze van afsluiten van de Mookerplas

De adviseur water en scheepvaart van RWS belt om 00.20 uur met de informatielijn Watermeldpunt van de gemeente Mook en Middelaar. Door het late tijdstip wordt er niet opgenomen en laat de adviseur water en scheepvaart een bericht achter over de situatie bij de Mookerplas, welke automatisch wordt omgezet in een emailbericht wat naar de gemeente Mook en Middelaar wordt gestuurd.

Later wordt ook binnen de veiligheidsregio Limburg-Noord geconstateerd dat ook het peil in de Mookerplas aan het dalen is. Om die reden wordt om 01.18 uur, op verzoek van de OvD brandweer, door de meldkamer het Nautisch Centrum RWS verzocht om de Mookerplas af te sluiten. Er ontstaat enige onduidelijkheid over hoe de keersluis Mookerplas gesloten kan worden. Volgens het

Nautisch Centrum gaat dit via de gemeente, volgens de OvD brandweer via waterschap Peel en Maasvallei. Om 01.30 uur heeft de meldkamer brandweer Limburg-Noord contact met waterschap Peel en Maasvallei. Duidelijk wordt dat de sluis alleen gesloten kan worden met assistentie van een duikteam en een 160 tons kraan. Het waterschap gaat bij RWS gaat achterhalen wat de huidige situatie is en met welke prognose rekening gehouden moet worden.

Om 01.53 uur zoekt waterschap Peel en Maasvallei contact met het Nautisch Centrum RWS voor een prognose van de waterdaling in de Mookerplas. Het waterschap moet namelijk een noodvoorziening aanleggen met schotten om de keersluis te sluiten en vraagt zich af of dit praktisch haalbaar is binnen de tijd dat er nog water in de Mookerplas ligt. De adviseur water en scheepvaart geeft aan bij het waterschap dat de Mookerplas naar verwachting rond 12.00 uur droog zal vallen. Met deze informatie gaat het waterschap uitzoeken wat zij kunnen doen.

Om 03.37 uur is er nogmaals contact tussen het waterschap en de adviseur water en scheepvaart, waarin de laatste aangeeft dat er pas om 08.00 uur experts gaan kijken naar de stuw en dat de verwachting is dat reparatie minimaal een week en mogelijk langer gaat duren. Het waterschap geeft aan dat er peilafspraken zijn gemaakt en dat zij uitvoerder van laagwatermaatregelen is. Het peil bij meetpunt Mook ligt inmiddels lager dan de peilafspraken, wat het noodzakelijk maakt dat het waterschap maatregelen neemt. Op basis van deze informatie besluit de waterwachter van Peel en Maasvallei het proces in gang te zetten om de keersluis bij Mook te sluiten. Het waterschap organiseert een AT om de maatregelen te realiseren, met als streven om bij daglicht te starten.

De Thompsonbrug blijft tot de volgende ochtend afgesloten voor verkeer

De adviseur constructieve veiligheid van PPO, die door de adviseur beheer en onderhoud is opgeroepen ter ondersteuning, is rond 01.30 uur ter plaatse. Samen komen de adviseurs vanwege de nachtelijke situatie en het beperkte zicht tot het advies om de Thomsonbrug – met uitzondering van lichte voertuigen van de hulpdiensten - afgesloten te houden en de volgende ochtend een nadere beoordeling te doen van de precieze schade aan de brug. Wel is duidelijk dat de stuw ernstig beschadigd is. Dit advies wordt rond 02.00 uur doorgegeven aan de 2e OvD Water RWS.

Uitsluitsel effecten benzeen

Rond 02.00 uur hebben de waterschappen Rivierenland en Peel en Maasvallei contact met respectievelijk de informatiemanager ROT van veiligheidsregio Gelderland Zuid en het meldpunt water van RWS. In beide gesprekken wordt gesproken over het risico op chemische vervuiling van het water door benzeen. Waterschap Rivierenland geeft aan dat er momenteel geen water wordt ingenomen vanuit de Maas en dat indien er sprake is van lekkage van benzeen in de Maas zij dit direct willen weten. Rond 03.00 uur wijzen waarnemingen en metingen van veiligheidsregio Brabant-Noord uit dat er geen uitstroom van benzeen is, maar wel benzeendampen boven het schip. Er is geen benzeen op de Thomsonbrug aangetroffen. Ook metingen van de meetploegen van veiligheidsregio Gelderland-Zuid geven geen resultaten op basis waarvan aanvullende acties nodig zijn.

De ebdeuren van de schutsluis bij Heumen worden gesloten

Uiteindelijk is er om 01.45 uur een duwboot aanwezig bij de sluis in Heumen. Om 02.30 uur worden de ebdeuren met behulp van deze duwboot gesloten. Eén van de deuren is waarschijnlijk beschadigd geraakt door de harde klap bij het dichtvallen. Op het moment van sluiten is de waterstand op het Maaswaalkanaal ongeveer 1.10 meter gedaald.

Gemeenten/burgemeesters regio Limburg Noord worden geïnformeerd

De burgemeester van Mook en Middelaar wordt 01.15 uur ingelicht door de RUD Noord over de problemen bij de Paesplas. Om 02.04 uur volgt de melding van de operationeel leider van Limburg-Noord. De burgemeester van Bergen wordt rond dezelfde tijd geïnformeerd over het dalende water en de effecten op de veerdiensten. Naast de woonboten in de Paesplas is er nog één woonboot in de Mookerplas, die last heeft van de waterdaling. Even later, om 02.20 uur, informeert de operationeel leider van Limburg-Noord ook de burgemeester van Gennep per sms, nadat hij hem telefonisch niet heeft kunnen bereiken.

Om respectievelijk 02.32 uur en 02.42 uur is er contact tussen de operationeel leider van Brabant Noord en de operationeel leiders van Gelderland-Zuid en Limburg-Noord. In deze contacten wordt gesproken over het informeren van alle burgemeesters. De operationeel leider van Brabant-Noord geeft aan, dat RWS een bericht opstelt waarin uitgelegd wordt wat er technisch aan de hand is, en dat dit bericht via LCMS beschikbaar zal worden gesteld voor verspreiding naar de gemeenten.

De situatie op de Paesplas verergert, daling waterstand als maatgevend scenario in Gelderland-Zuid

Inmiddels is het gas, water en licht van de woonboten die op de Paesplas liggen afgesloten. Een aantal woonboten zit met één kant vast. Deze zijn niet los te maken en zullen mogelijk water gaan maken. Het waterpeil zal verder zakken, in totaal met 3 meter.

In het vijfde ROT van veiligheidsregio Gelderland-Zuid om 02.50 uur is een liaison van RWS ON aanwezig. De daling van de waterstand wordt aangewezen als maatgevend scenario. Hierbij wordt aangegeven dat dit een impact zal hebben op het milieu over een lengte van 28 km rivier. Ook zal RWS in dit kader een brief opstellen voor de gemeenten. Er worden ook een aantal scenario's besproken: 1) geen lekkage, wel langdurige stremming, 2) impact vuurwerk jaarwisseling indien schip nog niet is leeggepompt (1 en 2 worden beide niet als zaak van Gelderland-Zuid gezien, maar van RWS in samenwerking met Brabant-Noord) en 3) scheuren van gedeelte van schip (wordt niet realistisch geacht, ook door Brabant-Noord bevestigd).

ILT komt ter plaatse

Rond 03.15 uur zijn twee experts van ILT ter plaatse, te weten een inspecteur gevaarlijke stoffen en een inspecteur binnenvaart om te beoordelen of en onder welke condities het schip mag overladen of vertrekken. Rond 04.00 uur is ook de rederij van de Maria Valentine ter plaatse aan Brabantse kant. Afgesproken wordt, dat RWS, de brandweer, ILT, de rederij om 08.00 uur starten met het maken van een bergingsplan.

Het LOCC adviseert: geen GRIP 5

Rond 02.00 uur vraagt het ROT van Brabant-Noord advies aan het LOCC over de bestuurlijke overweging om op te schalen naar GRIP 5. De ROT vergadering van 02.15 uur wordt geschorst in verband met de overweging van GRIP 5. In de hervatte vergadering om 02.50 uur wordt duidelijk dat het LOCC adviseert om niet op te schalen naar GRIP 5, omdat hiervoor geen aanleiding is vanwege het ontbreken van bestuurlijke dilemma's.

Om 02.39 uur start de informatiemanager van het LOCC een landelijk beeld in LCMS. Dit doet hij nadat hij met het DCC IenM en de adviseur crisisbeheersing van het RCT RWS Zuid Nederland heeft afgestemd dat er behoefte is aan een bovenregionale afstemming tussen de veiligheidsregio's met betrekking tot het beeld. Rond 03.00 uur komt het LOCC ook bij elkaar in Driebergen om het landelijk beeld bij te houden.

Veiligheidsregio's Brabant Noord en Gelderland schalen (deels) af

Om 02.15 uur (eerste deel voor schorsing) en om 02.50 uur (tweede deel na schorsing) wordt in het vijfde ROT van veiligheidsregio Brabant-Noord besproken dat er vanaf dit moment sprake zal zijn van een slapend ROT. Wanneer de omstandigheden wijzigen zal er opnieuw alarmering plaatsvinden. Ook wordt de communicatielijn besproken: de OL stuurt de burgemeesters een sms met statusinformatie, de gemeenten krijgen een brief over de gevolgen voor de kademuren en RWS zal verder de communicatie over de daling van de waterstand op zich nemen.

Hierna komt het CoPI van veiligheidsregio Brabant-Noord in de nacht nog twee keer bij elkaar: om 02.30 uur en 03.30 uur. In het laatste CoPI worden de openstaande acties tot 08.00 uur besproken en wordt besloten dat het CoPI de volgende dag in principe niet bij elkaar komt, maar altijd oproepbaar is. Om 06.42 wordt het CoPI van Brabant-Noord formeel opgeheven.

Tijdens het overleg om 08.00 uur over het wegslepen van het schip, bespreken RWS en veiligheidsregio Brabant-Noord dat de veiligheidsregio geen rol meer zal spelen en dat RWS vanaf dit moment de verantwoordelijke partij is als beheerder van de vaarwegen voor waar het schip zich bevindt. Hierop volgend, beëindigt Brabant-Noord om 08.46 uur GRIP 2.

Het CoPI en diverse veldeenheden van de veiligheidsregio Gelderland-Zuid schalen af om 02.45 uur. Om 03.30 uur schaalt het ook het ROT gedeeltelijk af, maar een klein kernteam blijft nog actief. In het ROT overleg van 03.45 uur wordt de overdracht aan RWS besproken. Even later om 03.52 uur schaalt de veiligheidsregio Gelderland-Zuid formeel af.

De afschaling in de veiligheidsregio's is niet gedeeld met het LOCC. Nadat het LOCC dit constateert, beëindigen zij rond 06.00 uur hun activiteiten.

Waterschap Peel en Maasvallei schaalt op naar coördinatiefase 1, het WAT komt bij elkaar

In de ochtend van 29 december, om 06.00 uur, komt het waterschapsactieteam (WAT) van waterschap Peel en Maasvallei voor de eerste keer bij elkaar. Zij nemen het pakket van maatregelen door en stellen een werkplan op. Vanwege de opbouw van de waterdruk vanuit de Mookerplas is inzet van de sluisdeuren niet mogelijk. Daarom zijn er schotbalken nodig om de keersluis bij Mook af te sluiten. Om de schotbalken te plaatsen heeft het waterschap een duikteam

en een telescoopkraan nodig. Naar verwachting zijn deze tussen 07.30 en 08.30 uur aanwezig. Uiteindelijk worden de schotten om 11.30 uur geplaatst.

Overleg over het wegslepen van de Maria Valentine

Om 08.00 uur, vrijdag 30 december, hebben RWS, ILT, de rederij en de adviseur gevaarlijke stoffen van veiligheidsregio Brabant-Noord overleg over het wegslepen van het schip. Zij bespreken of het wel of niet verantwoord is om benzeen over te pompen en op welke wijze de Maria Valentine met de juiste certificaten versleept kan worden. Tegelijkertijd doet de politie onderzoek naar de oorzaak.

Het RCT RWS ZN (in nieuwe samenstelling) maakt de balans op na de nacht

Om 07.24 uur belt de adviseur crisisbeheersing van het RCT RWS ZN met de crisismanager van het DCC IenM. Hij geeft door dat het Calamiteitenteam Waterkeringen (CTW) beschikbaar is voor het RCT voor inhoudelijke vragen, maar dat er vooralsnog geen reden is om te twijfelen aan de stabiliteit van de kades. Er wordt weinig regen verwacht en er zal geen snelle stijging van de Maas optreden. Daarnaast geeft de adviseur crisisbeheersing aan dat er op dit moment omvaarroutes worden ingesteld. In de loop van de ochtend ontvangt het RCT suggesties voor de omvaarroutes van de piketdirecteur VWM.

Om 08.00 uur vindt er een overdracht plaats van het RCT RWS ZN. Om 08.30 uur komt het RCT voor het eerst in de nieuwe samenstelling bij elkaar. In deze vergadering maakt men met elkaar de balans op van de nacht en wordt vooruit gekeken naar de acties voor de komende uren.

In de RCT vergadering wordt besproken dat het schip door de stuw gevaren is en dus benedenstrooms de stuw ligt en dat dit nieuwe informatie is voor het RCT. De waterstand is inmiddels ongeveer 2 meter is gedaald (+NAP 5.90). De ebdeuren bij Heumen zijn gesloten en ook de keersluis bij Mook zal deze ochtend gesloten worden. In Heijen worden woonboten verplaatst in de haven, om te voorkomen dat deze droog komen te liggen door het lage waterpeil. De bemanningsleden van de Maria Valentine zijn van boord gehaald. Het schip wordt gemonitord door de politie en ILT. ILT maakt zich zorgen over de constructie van het schip, omdat deze na de aanvaring met de stuw 3 meter naar beneden is gevallen. De verkeersbrug over de stuw is opengesteld voor de hulpdiensten. Qua communicatie hebben de veiligheidsregio's aan RWS gevraagd om te ondersteunen bij de publieksvragen over de gevolgen van de waterstandsdaling.

Het RCT oordeelt dat de situatie begint te stabiliseren qua hectiek. Het is nog niet mogelijk om de omvang van de schade van de stuw te bepalen, vanwege de weersomstandigheden en omdat het beschadigde schip geladen met benzeen nog in de buurt ligt. Het waterpeil op het Maaswaalkanaal kan op peil worden gebracht met pompen bij Weurt, dit moet mogelijk in gang worden gezet. Ook concludeert het RCT op basis van terugmeldingen dat de veiligheidsregio's niet altijd alle gemeenten en daarmee dus bedrijven en aanwonenden hebben geïnformeerd. Daarnaast blijkt de eenduidigheid in de communicatie vanuit de 3 betrokken veiligheidsregio's een probleem te zijn. De capaciteit binnen communicatie van RWS is een zorgpunt, omdat er veel vragen worden verwacht. Om vanuit RWS de vragen over de gevolgen van de waterstand, zoals de stabiliteit van keringen, kades, loswallen en dergelijke te kunnen beantwoorden is extra deskundigheid van inhoudelijk adviseurs nodig.

Het RCT zet acties uit om de communicatie af te stemmen met de veiligheidsregio's en vraagt ondersteuning van GPO om de vragen over de stabiliteit van kades et cetera te beantwoorden. Verder gaat het RCT de afdeling Handhaving vragen om de ontstane situatie bij de stuw door middel van een helikopter in beeld te brengen en om de kades, loswallen, et cetera in het stuwpand in beeld te brengen aan de hand van het vergunningendossier. Ook zal het hele pand door RWS worden afgevaren voor inspectie.

De aandacht voor het incident in de media neemt toe

Rond 09.00 uur komt het DCO met een update van de (social) media monitoring. Uit de monitoring blijkt dat er inmiddels flink wat aandacht is voor het incident van landelijke, regionale en lokale nieuwssites. De berichtgeving is vooral feitelijk en informatief van aard en focust zich op de aanvaring, de schade aan de stuw, het (mogelijk) vrijkomen van benzeen, overige effecten voor de omgeving, van het waterpeil op de Maas. Op social media is de aandacht voor het incident beperkt.

Vrijgave van de Thompsonbrug voor verkeer

De adviseurs beheer en onderhoud en constructieve veiligheid van PPO zijn om 08.09 uur weer ter plaatse om opnieuw te kijken naar de schade aan brug en stuw. Zij concluderen rond 10.00 uur dat de hoofddraagconstructie en andere onderdelen van de brug geen schade hebben opgelopen. De schade aan de stuw is groot. Op basis van hun bevindingen komen zij tot het advies op de brug open te stellen en verdere acties voor herstel in gang te zetten. Dit advies geven zij door aan de 2^{e} OvD Water RWS en de voorzitter RCT RWS ZN. Op basis van dit advies wordt de Thompsonbrug rond 13.30 uur weer opengesteld voor verkeer.

Gedurende vrijdagochtend GRIP 2 zonder CoPI in veiligheidsregio Limburg Noord

In de nacht is veiligheidsregio Limburg met verschillende teams actief geweest in Gennep en in Mook en Middelaar. Om 08.30 uur wordt besloten om verder op te schalen naar GRIP 2 zonder CoPI, onder andere vanwege de langdurige effecten en de verkeersstremming. Dit besluit wordt genomen als de operationeel leider die gedurende de nacht actief is geweest en de operationeel leider die het overneemt afstemmen over wat er binnen de regio moet gebeuren. Om 9.47 uur komt het ROT voor het eerst bij elkaar en daarna nog één keer om 11.30 uur. Bij het tweede overleg zijn een liaison van RWS en vertegenwoordigers van de gemeenten aanwezig. RWS meldt dat de daling van het water niet te stoppen is en zal eindigen op +NAP 4.90, dus in totaal 3 meter zal zakken. Ook wordt afgesproken dat RWS de regie op de communicatie heeft en dat de lokale informatievoorziening via de gemeenten zal lopen.

Hierop volgend schaalt veiligheidsregio Limburg Noord om 12.36 uur af naar GRIP 0. Een kernteam bestaande uit de operationeel leider, informatiemanager, communicatieadviseur, team bevolkingszorg, RWS en het waterschap zal wel actief blijven om openstaande vragen te beantwoorden.

De gemeente Gennep ondersteunt de woonbootbewoners in de Paesplas

In de nacht heeft de OVD Bevolkingszorg van Limburg Noord onderdak geregeld voor een aantal gezinnen. Vrijdagochtend komt het bericht dat een aantal woonboten water maken. De brandweer geeft aan dat zij gaan ondersteunen bij het leegpompen van de woonboten. Zowel vrijdagochtend als vrijdagmiddag organiseert de gemeente informatiebijeenkomsten voor de bewoners van de Paesplas. Met een WhatsApp-groep, waar ook de bewoners van de woonboot uit de Mookerplas deel van uitmaken, zorgt de gemeente voor een snelle communicatielijn.

RWS slecht bereikbaar voor betrokken partijen

Op vrijdag komen er veel vragen binnen van woonbootbewoners en van verschillende verzekeringsmaatschappijen. Zij zijn op zoek naar een aanspreekpunt binnen RWS. Daarnaast krijgt RWS de klacht van gemeenten dat zij niet beschikbaar is voor informatie. In het vijfde RCT van RWS Zuid Nederland om 12.15 uur komen de bereikbaarheid van RWS voor betrokken partijen en de vraag wie voor wie aanspreekpunt is aan de orde. Binnen RWS wordt opgeschaald, om de communicatie sterker neer te zetten.

Waterschap Rivierenland schaalt op

Op vrijdag, om 13.30 uur heeft waterschap Rivierenland de eerste vergadering van hun Waterschapsactieteam (WAT). Zij bespreken de te nemen maatregelen om de effecten van het teruglopen van water te beperken, waaronder ecologische schade en schade aan de peilvakken.

RWS denkt na over herstelmaatregelen stuw

Aan het begin van de middag wordt duidelijk dat het gat in de stuw te groot is voor tijdelijke maatregelen. Tijdens het RCT overleg om 14.00 uur wordt besproken dat een denktank voor het komen tot een oplossing voor het defect aan de stuw operationeel is.

Om 14.09 vraagt het DCC IenM aan het RCT wanneer men verwacht herstelscenario's te hebben en of het RCT een worst case en best case scenario kan geven voor het herstel van de stuw. Het RCT wacht een oordeel van deze denktank af ten aanzien van mogelijke noodmaatregelen. De denktank is echter ook afhankelijk van de onderwaterinspectie die pas de volgende dag kan plaatsvinden. Naar verwachting zal er dus pas de volgende dag meer duidelijkheid zijn over de omvang van de schade aan de stuw, op basis waarvan herstelscenario's kunnen worden opgesteld.

Ondertussen is, op advies van GPO, om 13.30 uur de Thompsonbrug die over de stuw loopt weer vrijgegeven voor verkeer en zijn grootschalige omvaarroutes ingesteld voor de scheepvaart. Aan het eind van de middag wordt Schuttevaer geïnformeerd door de adviseur water en scheepvaart van RWS ZN.

RWS Zuid Nederland in de lead qua communicatie, VR Gelderland Zuid wil communicatie verbeteren

In het RCT om 14.00 uur wordt besproken dat er steeds meer inhoudelijke vragen komen. Om die reden wordt er een Q&A opgesteld voor pers, burgers en het 0800-nummer van RWS. Ook gaat er eind van de middag een nieuw persbericht uit, dat op dat moment bij de Bestuursstaf ligt ter beoordeling. RWS Oost Nederland springt bij, zodat er voldoende capaciteit is voor communicatie vanuit RWS.

Ondanks de afspraak dat RWS in de lead is qua communicatie, besluit de veiligheidsregio Gelderland Zuid rond 15.00 uur om de sectie communicatie op te starten vanwege de afschaling van VR Brabant Noord, de minimale communicatie vanuit RWS en de vragen over het Maas-Waalkanaal. Zij zullen de communicatielijn afstemmen met RWS en de gemeenten.

Om 15.13 uur blijkt uit een update van de (social) media monitoring van DCO dat de aandacht verschuift van de effecten van benzeen naar de daling van het waterpeil op de Maas. Wel is de berichtgeving nog steeds feitelijk van aard. Vanaf 15.30 uur is een woordvoerder vanuit RWS Oost – Nederland ter plaatse om de media te woord te staan. Een perswoordvoerder van de Bestuursstaf is rond die tijd live in de uitzending bij RTL Z om toelichting te geven op de situatie bij Grave. Deze rolverdeling is onderling afgestemd binnen RWS.

Waterpeil op het Maaswaalkanaal vraagt maatregelen om het waterpeil te stabiliseren

In de loop van de vrijdagmiddag blijkt dat waterschap Rivierenland grote problemen heeft met het peil in de polders met als gevolg leeglopende vijvers en dreigende vissterfte. Om deze reden geeft de informatiecoördinator van het RCT RWS ZN aan bij het DCC IenM dat mogelijk ook de noodpompen van het DCC IenM ingezet moeten worden.

In het RCT overleg om 21.30 uur komt aan de orde dat het peil op het Maaswaalkanaal inmiddels zo'n 1,20 meter is gedaald, waardoor de haven van Nijmegen niet meer gebruikt kan worden en de regio Nijmegen met de gevolgen van het lage water wordt geconfronteerd. Voor nu wordt de meest urgente situatie opgevangen door het waterschap door het extra innemen van reserve water, maar deze situatie is slechts houdbaar tot 1 januari. Het is mogelijk om het waterpeil te stabiliseren door middel van noodpompen, de vraag is echter of er voldoende water aanwezig is in de rivieren om te kunnen oppompen, deze vraag is intern gesteld.

Om 22.07 uur volgt een formeel verzoek van het RCT aan het DCC IenM voor de inzet van noodpompen, waarbij wordt aangegeven dat de LCW adviseert om zoveel mogelijk water vanuit de Waal in te pompen. Het RCT vraagt om inzet van de noodpompen vanaf 31 december.

Advies LCW/WVL over de lange termijn gevolgen van het lage waterpeil

In het RCT overleg om 21.30 uur vraagt het RCT zich af wat het lage waterpeil in het stuwpand Grave-Sambeek op de lange termijn betekent voor het grondwaterpeil, de ecologie en economische activiteiten. Het RCT besluit hierover advies te vragen aan LCW en WVL.

De Maria Valentine vertrekt naar Moerdijk

Zaterdagochtend, om 08.30 uur vertrekt de Maria Valentine naar Moerdijk, nadat ILT op vrijdagmiddag het schip heeft vrijgegeven om te verslepen met de benodigde certificering.

De gemeenten Gennep en Mook organiseren een gezamenlijke bijeenkomst voor bewoners van de woonboten

Op zaterdagochtend om 10.30 uur is een bewonersbijeenkomst voor de woonbootbewoners van de Paesplas, ook zijn er woonbootbewoners uit Mook en Middelaar gekomen.

RWS is tijdens de bewonersbijeenkomst vertegenwoordigd om toelichting te geven, vragen te beantwoorden en afspraken te maken over de wijze van communiceren. Ook zijn de brandweer en de burgemeesters van Mook en Middelaar en Grave aanwezig bij de bijeenkomst.

Gemeente Nijmegen verzoekt om een bestuurlijke bijeenkomst

Zaterdagochtend verzoekt de gemeente Nijmegen RWS om een bestuurlijke bijeenkomst te beleggen om de gevolgen van het incident te bespreken. In overleg tussen het RCT en de HID'en van Zuid Nederland en Oost Nederland wordt dit verzoek overwogen. De voorbereiding voor een eventuele bijeenkomst wordt alvast gestart door de strategische adviseurs van de afdeling Communicatie en Strategie van RWS Zuid - Nederland. Later die week heeft het formele overleg plaatsgevonden.

Inzet noodpompen DCC IenM kan niet eerder dan 2 januari

In de loop van de zaterdagmiddag blijkt dat de inzet van de noodpompen van het DCC IenM niet eerder dan 2 januari kan worden gestart. De aannemer geeft namelijk bij de pompenexperts van het DCC IenM aan dat het transport van de pompen geen probleem is, maar dat de benodigde pontons en kraan niet eerder gemobiliseerd kunnen worden.

Rond 17.00 uur is er contact tussen de voorzitter van het RCT RWS ZN en de coördinerend adviseur van WVL. De laatste geeft aan verbaasd te zijn dat niet direct actie kan worden ondernomen met betrekking tot het plaatsen van noodpompen en geeft mee aan de voorzitter dat bij een acuut probleem eventueel ook het transport van de pompen door Defensie kan worden verzorgd. De voorzitter legt deze suggestie voor aan het RCT, waar men tot de conclusie komt dat er geen acuut gevaar is en dat de inzet van transportmiddelen van Defensie een te zwaar middel is wat een beeld teweeg kan brengen bij de omgeving dat crisis zou verergeren. De voorzitter koppelt deze uitkomst even later, om 17.48 uur, terug aan WVL.

Het RCT RWS ZN komt voor de 10e keer bij elkaar

Om 18.00 uur komt het RCT RWS ZN voor de 10^{e} keer bij elkaar in dezelfde samenstelling als bij de start. In het overleg wordt vooral gesproken over communicatie en het herstel van de stuw. Met betrekking tot communicatie wordt besproken dat het tijd wordt om de regie op het actief communiceren te nemen.

Voor het herstel van de stuw geldt dat inmiddels de eerste inspectieresultaten binnen zijn en bekeken worden. De resultaten worden door de 2^{e} OvD Water RWS besproken met GPO en het

RCT heeft GPO gevraagd om er op aan te sturen dat er zo snel mogelijk een plan van aanpak ligt voor het herstel van de stuw.

3. Melding, alarmering en opschaling

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op het verloop van de melding, alarmering en opschaling. Daarbij kijken we naar de wijze, waarop de melding is binnen gekomen, welke afwegingen zijn gemaakt en hoe vervolgens de alarmering en opschaling in de tijd is verlopen binnen de crisisorganisaties van RWS, IenM, VR Brabant-Noord, VR Gelderland-Zuid, VR Limburg-Noord, Waterschap Aa en Maas, Waterschap Rivierenland, Waterschap Peel en Maasvallei en de betrokken gemeenten.

3.2 Plannen en procedures

Opschaling bij Veiligheidsregio's: de GRIP-regeling

Voor de opschaling van Veiligheidsregio's is een landelijk referentiekader GRIP beschikbaar. Dit referentiekader kent regionale opschaling van GRIP 1 t/m GRIP 4. Daarnaast beschrijft dit referentiekader GRIP 5, bedoeld voor bovenregionale opschaling. GRIP 5 is een expliciet besluit van de voorzitters van de Veiligheidsregio's en vraagt een bestuurlijke noodzaak. De uitwerking van GRIP 5 beschrijft, dat één veiligheidsregio de bestuurlijke en operationele afhandeling coördineert en spreekt verder over een coördinerend operationeel leider en de mogelijke vorming van een interregionaal operationeel team en een interregionaal beleidsteam.

Opschaling bij Rijkswaterstaat: fase 1 tot en met 3

Voor de opschaling binnen RWS zijn 3 fases beschikbaar, met eigen criteria. Daarbij is het uitgangspunt, dat bij relevante incidenten de Veiligheidsregio of RWS gelijkwaardig mee opschaalt. Voor deze gelijkwaardige opschaling hanteert RWS onderstaand model:

Hulpverleningsdiensten van Veiligheidsregio('s)

GRIP	Reikwijdte	Crisisteam
"0"	Incident Management	Motorkapoverleg
1	Brongebied	CoPI
2	Brongebied en effectgebied	CoPI + ROT
3	Bestuurlijke betrokkenheid c.q. besluitvorming	CoPI + ROT + GBT
4	Gemeentegrens-overschrijdend	CoPI + ROT + RBT
5	Meerdere regio's	(I)ROT + (I)RBT
Rijk	Sturing door het Rijk	ICCb / MCCb

Rijkswaterstaat

Fase	Crisisteam
0	Mobiel verkeersleider, verkeersleider
1	OvD-RWS of Bestrijdingsteam
2	OvD-RWS of Bestrijdingsteam + RCT
3	OVD-RWS of Bestrijdingsteam + RCT + CCT Departmentaal I&M Voorbereidingsgroep / Coordinatiegroep

Opschaling van de waterschappen

Het calamiteitenzorgsysteem van de waterschappen kent vier coördinatiefasen onderscheiden, elk met eigen criteria. De opschaling is onafhankelijk van de opschaling van de veiligheidsregio. Wel sluiten de coördinatiefasen van de waterbeheerders naadloos op GRIP 1 tot en met GRIP 4, maar

de beide faseringen zijn niet één op één aan elkaar gekoppeld. Waterschap Limburg geeft aan, dat het uitgangspunt is dat bij een GRIP-situatie waarbij een taak voor het waterschap is weggelegd, het waterschap mee opschaalt tot gelijkwaardig niveau.

Coördinatieplan vaarwegen Veiligheidsregio Brabant-Noord

De meldkamer, die als eerste een melding ontvangt, behandelt de melding als een melding op het grondgebied van deze regio. Indien uit de melding duidelijk is dat het incident zich afspeelt op de oever van de andere regio wordt de melding doorgeleid naar deze regio zonder dat de regio die de melding in eerste instantie heeft aangenomen tot inzet overgaat. Indien het incident zich uitstrekt over meerdere regio's, informeert de regio die de melding heeft aangenomen onmiddellijk de betrokken buurregio.

Dit coördinatieplan beschrijft tevens de rol van het Nautisch Centrum van RWS ZN. Het NC is voor de Veiligheidsregio de ingang als er sprake is van een incident op een vaarweg. Het NC zorgt voor de doormelding aan de betreffende sleutelfunctionarissen van RWS. Bij het NC is veel informatie beschikbaar. Als de naam van een schip bekend is kan het NC aangeven: afmeting, opvarenden, lading

Incident Bestrijdingsplan vaarwegen Oost-Nederland

Het Incident Bestrijdingsplan vaarwegen Oost-Nederland, waar o.a. RWS Oost Nederland en Gelderland-Zuid meegewerkt hebben aan de totstandkoming beschrijft dat de meldkamers en de verkeersposten een cruciale rol hebben in het proces melding en alarmering. Zij fungeren als een spin in het web die de eerste melding ontvangt en vervolgens op basis daarvan de benodigde hulpverleningsdiensten alarmeren.

3.3 Observaties Melding en alarmering

Observatie 1. Door de dichte mist was gedurende de avond van het incident het zicht voor de betrokkenen beperkt.

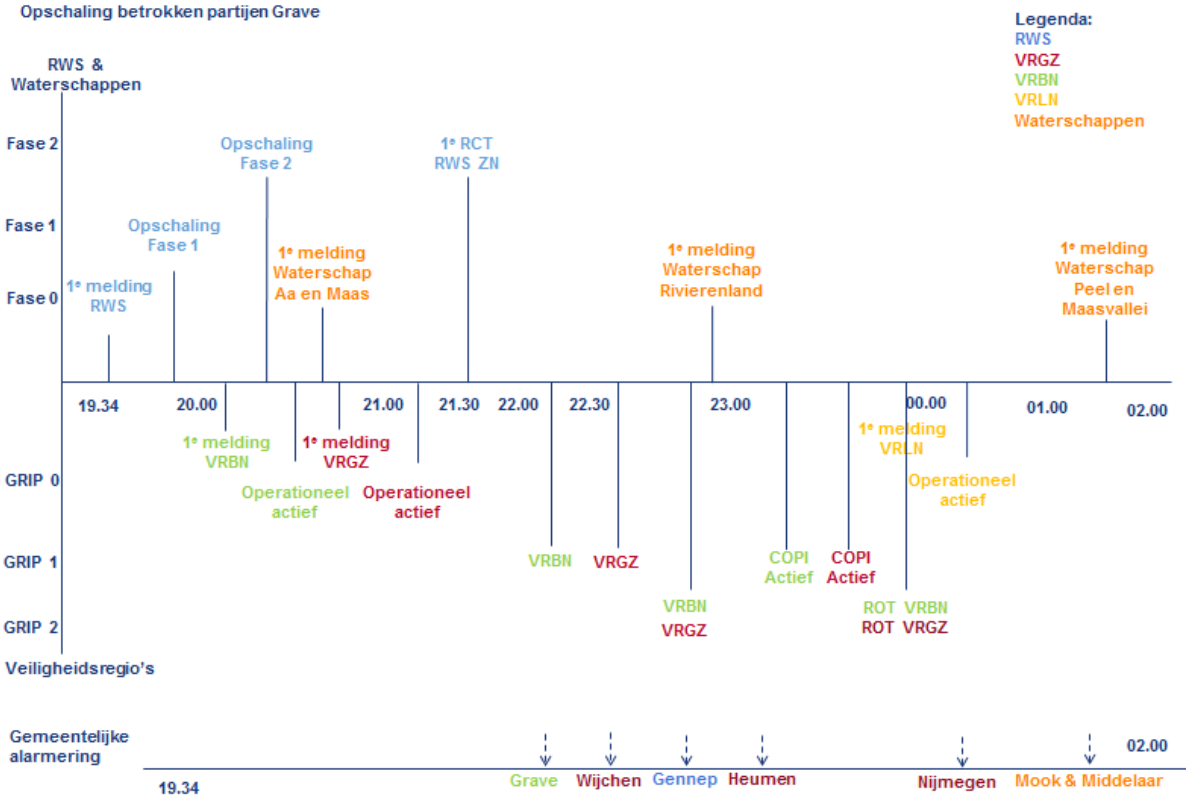
Op donderdagmiddag 29 december 2016 kondigt het KNMI code geel af voor mist. De mist houdt aan tot vrijdagochtend. De KNMI-weerstations van Volkel en Deelen geven aan, dat er zelfs sprake is van zeer dichte mist met zicht minder dan 100 meter.

Geïnterviewden geven dan ook aan dat zij bij het aanrijden hun verkeersgedrag hebben aangepast aan de weersomstandigheden. Zij zijn met lage snelheid en vaak zonder optische- en geluidssignalen aangereden. Daarnaast heeft de OvD Water van RWS zich op eigen initiatief laten chauffeuren naar de stuw bij Grave. De leider CoPI en OvD Brandweer van Brabant-Noord zijn achter respectievelijk de CoPI bak en de politie-eenheden aangereden om verantwoord ter plaatse te komen.

Ook geven geïnterviewden aan dat zij ter plaatse de schade aan de stuw en de Maria Valentine niet konden zien vanwege de dichte mist, zowel niet vanaf de brug als vanaf de walkant. Wel hoorden zij een sterk watergeruis.

Overzicht opschaling betrokken partijen Grave

In onderstaand overzicht is het verloop van de opschaling in de loop van de tijd weergegeven. In het bovenste gedeelte staat de informatie over RWS en de waterschappen, in het middengedeelte de informatie van de veiligheidsregio's en in het onderste gedeelte de informatie over de gemeenten. Bij de gemeenten is met kleur aangegeven welke crisispartner als eerste contact heeft gelegd met de gemeente.

Observatie 2. Binnen een uur na de initiële melding zijn alle piketfunctionarissen van RWS gealarmeerd.

De initiële melding is afkomstig van de sluismeester in Grave. Hij hoort een niet te plaatsen harde klap en belt om 19.34 uur het Nautisch Centrum met het vermoeden dat een schip de stuw heeft geraakt. Het Nautisch Centrum informeert daarop om 19.39 uur de OvD Water RWS, met het verzoek om de sluismeester in Grave te bellen.

Terwijl de OvD Water RWS aanrijdend is, belt deze om 20.00 uur de voorzitter RCT RWS ZN om hem te informeren over de situatie. Hierbij geeft de OvD Water RWS aan dat de situatie nog niet goed kan worden ingeschat. Nog steeds aanrijdend belt de OvD Water RWS om 20.21 uur ook de piketteamleider van VWM om hem op de hoogte te stellen van de situatie. De piketteamleider belt drie minuten later op zijn beurt de piketdirecteur van VWM voor informatieve opschaling binnen VWM.

Om 20.30 uur belt de voorzitter RCT RWS ZN de piketdirecteur van RWS ZN om hem te informeren over de situatie. Rond dezelfde tijd zorgt de voorzitter ook voor alarmering van een adviseur water en scheepvaart van RWS ZN.

Observatie 3. De politiemeldkamer Brabant-Noord ontvangt de melding die via 0900-8844 is binnengekomen, met de informatie dat de stuw in Grave mogelijk is aangevaren door een schip. De politiemeldkamer zorgt daarop voor de eerste inzet van de hulpdiensten.

Om 20.07 uur belt de OvD Water RWS met 0900-8844 en komt uit bij de politiemeldkamer Brabant-Noord. De OvD Water RWS vraagt om de politie in Grave te alarmeren in verband met een mogelijke aanvaring met de stuw. Ondanks dat de OvD Water RWS nog niet precies weet hoe de situatie ter plaatse is, verzoekt zij de politie uit voorzorg de Thompsonbrug (de verkeersbrug over de stuw) af te sluiten. Om 20.29 uur belt de meldkamer politie Brabant-Noord de OvD Water RWS met een aantal aanvullende vragen over de melding. De meldkamer vraagt of de brandweer ook ter plaatse moet komen, waarop de OvD Water RWS aangeeft dat dit kan, maar dat onduidelijk is of inzet van de brandweer daadwerkelijk nodig is. Om 20.35 uur worden de tankautospuit van Grave en de OvD Brandweer van Brabant-Noord gealarmeerd, met de melding dat een schip in de problemen is.

Om 20.39 uur geeft de meldkamer politie Brabant-Noord aan bij de OvD Water RWS dat aan beide kanten van de verkeersbrug een politie eenheid komt te staan. In hetzelfde gesprek wordt in de meldkamer Brabant-Noord bekend dat het desbetreffende schip 2000 ton benzeen aan boord heeft en volgens de eerste berichten niet lek zou zijn.

Om 20.45 uur is de tankautospuit van Grave ter plaatse. De OvD Brandweer van VRBN komt later ter plaatse. De Thompsonbrug is om 20.53 uur aan beiden zijden afgesloten.

Observatie 4. De meldkamer politie en de meldkamer brandweer van Brabant-Noord melden afzonderlijk van elkaar en op andere tijdstippen het incident aan hun evenknie in Veiligheidsregio Gelderland-Zuid.

De gemeenschappelijke meldkamer Gelderland-Zuid wordt voor het eerst op de hoogte gebracht over het incident, als de gemeenschappelijke meldkamer Brabant-Noord om 20.36 uur verzoekt om een politie-eenheid aan de Gelderse zijde van de brug neer te zetten om zo de brug af te sluiten. Om 21.01 uur is ook de brandweer van Gelderland-Zuid op de hoogte van het incident, als de OvD brandweer Gelderland-Zuid op verzoek van zijn evenknie in Brabant-Noord wordt gealarmeerd, vanwege de aanvaring van een schip, geladen met 200 ton, met de stuw in Grave.

Observatie 5. Veiligheidsregio Limburg-Noord wordt 3,5 uur na de aanvaring via de gemeente Gennep gealarmeerd over de waterstandsdaling op de Maas.

Om 23.04 uur belt de adviseur water en Scheepvaart van RWS ZN met de gemeente Gennep met informatie over het dalende waterpeil. De gemeente Gennep alarmeert hierop om 23.57 uur de meldkamer Limburg-Noord met het bericht dat de Maas door een aanvaring bij de stuw bij Grave leegloopt met gevolgen voor de woonboten bij de Paesplas in Gennep. Om deze reden stuurt de meldkamer de brandweer van Gennep en de OvD Brandweer Limburg-Noord naar de Paesplas in Gennep.

Observatie 6. De waterschappen krijgen van verschillende organisaties, om verschillende redenen en op verschillende tijdstippen melding van het incident.

Gedurende de eerste 48 uur na de aanvaring van de Stuw in Grave raken de waterschappen Aa en Maas, Rivierenland en Peel en Maasvallei betrokken bij het incident.

Om 20.34 uur heeft de Mobiel Verkeersleider RWS contact gehad met een contactpersoon van het Waterschap Aa en Maas inzake het sluiten van keersluis Cuijk. Daarnaast krijgt waterschap Aa en Maas rond 23 uur van de adviseur crisisbeheersing van het RCT RWS ZN, dat door de aanvaring bij de stuw in Grave het stuwpand tussen Grave en Boxmeer leegloopt en dat dit effecten kan hebben voor de waterhuishouding. De piketfunctionaris van Aa en Maas informeert vervolgens de voorzitter van het Waterschap Actieteam (WAT).

Rond 23.00 uur wordt een piketmedewerker handhaving van Rivierenland gebeld door de VR Gelderland-Zuid met een aantal vragen over de stabiliteit van de dijken door waterpeildaling. Binnen waterschap Rivierenland nemen peilbeheerders laat in de avond het dalende peil in het Maas - Waalkanaal waar, waarop zij een interne alarmering uit doen naar de teamleiders. Pas op vrijdagochtend, als medewerkers van het waterschap ter plaatse gaan, wordt binnen Rivierenland bekend dat deze daling door de waterstandsdaling in de Maas komt.

Waterschap Peel en Maasvallei raakt betrokken als zij om 01.30 uur een melding krijgen om contact op te nemen met de meldkamer brandweer van Limburg-Noord. Van VR Limburg-Noord krijgt het waterschap het verzoek om de keersluis bij de Mookerplas dicht te zetten in verband met de waterpeildaling van de Maas.

Observatie 7. Twee uur en 15 minuten na melding van het incident zijn alle betrokkenen binnen het ministerie van IenM, inclusief de minister, geïnformeerd over het incident.

Om 20.56 uur verzoekt de OVD Water RWS het Nautisch Centrum om een sms–bom te versturen om zo de interne RWS organisatie, inclusief het DCC IenM, te informeren. Het Nautisch centrum neemt om 21.19 uur contact op met CMIJ, omdat zij ervoor kan zorgen dat de sms-bom uitgaat. Na overleg tussen het Nautisch Centrum en CMIJ over de te hanteren tekst wordt de sms verstuurd om 21.45 uur.

Nadat het DCC IenM de sms-bom hebben ontvangen, sturen zij deze rond 22.00 uur door naar de Minister en andere betrokkenen bij het ministerie van IenM. Ook neemt de crisismanager van het DCC IenM naar aanleiding van de sms-bom contact op met de adviseur crisisbeheersing van het RCT RWS ZN en verzoekt hij Directie Communicatie van RWS om een omgevingsanalyse op te stellen.

Observatie 8. Tussen drie en zes uur na de aanvaring worden de burgemeesters geïnformeerd. De wijze waarop en door wie verschilt per gemeente.

Om 22.30 uur ontvangt de burgemeester van Heumen een bericht van een wethouder over het incident. Hij gaat ter plaatse om polshoogte te nemen van het incident. Na het 1e CoPI van VR Gelderland-Zuid om 23.50 uur is hij geïnformeerd over de gang van zaken. Vervolgens ontvangt de burgemeester van Heumen om 01.00 uur telefonisch nog informatie over de situatie van de operationeel leider van VR Gelderland-Zuid.

De burgemeester van Grave wordt rond 22.45 uur geïnformeerd door zijn ambtenaar Openbare Orde en Veiligheid, die even daarvoor contact heeft gehad met de OvD Bevolkingszorg van de VR Brabant-Noord.

De OvD Bevolkingszorg van VR Gelderland-Zuid informeert rond 23 uur de burgemeester van Wijchen. Ongeveer een uur later wordt de burgemeester van Wijchen nogmaals gebeld door de operationeel leider van VR Gelderland-Zuid.

Rond 01.30 uur wordt zowel de burgemeester van Mook en Middelaar, als de burgemeester van Gennep geïnformeerd over het zakkende waterpeil. De burgemeester van Mook en Middelaar wordt in eerste instantie gebeld door een medewerker van de gemeentelijke buitendienst en om 02.04 uur ook nog door de operationeel leider van VR Limburg-Noord. De burgemeester van Gennep krijgt van de OvD Bevolkingszorg van VR Limburg-Noord informatie over de situatie bij de Paesplas. De operationeel leider van Limburg-Noord krijgt geen direct telefonisch contact, hij stuurt daarom een sms naar de burgemeester.

De burgemeester van Bergen wordt om even na 2 uur geïnformeerd, als de VR Limburg-Noord contact op neemt om de effecten van het incident op de veerdiensten te bespreken.

Observatie 9. Het LOCC wordt door het NCC gealarmeerd in verband met de betrokkenheid van gevaarlijke stoffen, naar aanleiding van het opschalen van Brabant-Noord naar GRIP 1.

Om 22.45 uur neemt het NCC contact op met het LOCC, omdat de veiligheidsregio Brabant-Noord opschaalt naar GRIP 1 in verband met de betrokkenheid van gevaarlijke stoffen. Even later ontvangt het LOCC ook een informatiebericht van het DCC IenM, met feitelijke informatie over de aanvaring van de stuw bij Grave.

Na deze meldingen start een piketmedewerker van het LOCC direct met het inwinnen van informatie. Daarnaast stelt hij om 23.10 uur zijn piketploeg op de hoogte. Rond 01.30 uur is de piketmedewerker aanwezig op het kantoor van het LOCC.

3.4 Observaties Opschaling

Observatie 10. RWS schaalt de eigen organisatie op tot fase 2 met een RCT RWS ZN.

Om 19.39 uur belt het RWS Nautisch Centrum met de 1e OVD Water RWS, die direct ter plaatse gaat. Daarmee schaalt RWS op naar fase 1. Om 20.00 informeert de OVD Water RWS de voorzitter van het RCT van RWS ZN en belt deze enige tijd later weer met meer informatie.

Om 20.30 besluit de voorzitter RCT ZN, na overleg met de piketdirecteur RWS ZN en de adviseur crisisbeheersing van RWS ZN, om op te schalen naar fase 2. Aan het RCT wordt direct een adviseur water en scheepvaart als adviseur toegevoegd.

Om 21.30 uur komt het RCT RWS ZN voor het eerst in kernbezetting bij elkaar. De informatie coördinator en de communicatie adviseur zijn nog niet aanwezig. De aanwezige leden zijn vooral bezig met het vormen van een beeld en zetten de eerste acties uit. Om 22.45 uur komt het RCT in volle bezetting opnieuw bij elkaar.

Observatie 11. Na informatiedeling door RWS schalen VR Brabant-Noord en VR Gelderland-Zuid onafhankelijk van elkaar op naar GRIP 1.

Om 22.25 uur heeft de OvD Brandweer VR Brabant-Noord overleg gehad met de OvD Brandweer VR Gelderland-Zuid. De OvD VR Brabant-Noord geeft aan de meldkamer Brabant-Noord de informatie door en geeft aan dat de zaak stabiel is. Hij wil graag bij het vervolg weer in kennis gesteld worden. Om 22.28 uur ontvangt de OvD VR Brabant-Noord van de 1e OvD Water van RWS nieuwe informatie over het incident dat het schip door de stuw heen is gevaren. Op basis van deze informatie schaalt hij op naar GRIP 1: Er is open contact met benzeen en de bovenkant van de boot is er af. De OvD Brandweer VR Brabant-Noord deelt dit besluit en motivatie met de OvD Brandweer VR Gelderland.

Om 22.38 uur besluit de HOvD van VR Gelderland-Zuid na overleg met de OvD Brandweer VR Gelderland-Zuid om mee te gaan in de opschaling naar GRIP 1. De calamiteitencoördinator van de meldkamer VR Gelderland-Zuid koppelt dit besluit terug naar de meldkamer VR Brabant – Noord.

Om 23.30 uur is het CoPI Gelderland-Zuid operationeel. Tegelijkertijd heeft het CoPI Brabant een eerste motorkapoverleg met de leider CoPI, waar de OVD Brabant-Noord bij aanwezig is. Om 23.51 uur heeft het CoPI Brabant Noord het eerste formele overleg.

Observatie 12. Veiligheidsregio Brabant-Noord en Gelderland-Zuid schalen om verschillende redenen en zonder voorafgaand overleg op naar GRIP 2.

Om 22.48 uur is de 2^{e} OvD Water RWS ter plaatse aan de Brabantse kant. Deze adviseert de OvD Brandweer Brabant Noord op te schalen naar GRIP 2 vanwege de dalende waterstand. VR Brabant Noord schaalt direct op naar GRIP 2 op verzoek van de OvD Brandweer.

Enige minuten later schaalt de veiligheidsregio Gelderland-Zuid eveneens op naar GRIP 2 op verzoek van de HOvD Brandweer om zo in opschaling gelijk te lopen met Brabant-Noord en om te kunnen anticiperen op een mogelijk scenario met benzeen.

Om 23.55 uur hebben het ROT Brabant-Noord en Gelderland-Zuid op het zelfde moment hun eerste ROT overleg.

Observatie 13. VR Brabant-Noord maakt de afweging dat er geen interregionale bestuurlijke dilemma's zijn en GRIP 5 daarmee niet aan de orde is.

Rond 00.30 uur vraagt de burgemeester van Grave aan het CoPI Brabant-Noord wat het gewenste niveau van opschaling is. Daarbij komt aan de orde dat er op dat moment geen bestuurlijke dilemma's zijn, maar wel meerdere veiligheidsregio's betrokken zijn. Vanuit deze vraag komt in het CoPI van Brabant-Noord aan de orde of opschaling naar GRIP 5 aan de orde is. Het CoPI legt de vraag voor aan het ROT Brabant-Noord.

Om 02.15 uur vraagt de OL Brabant-Noord aan het LOCC om mee te denken over het GRIP niveau, omdat op dat moment twee veiligheidsregio's zijn opgeschaald naar GRIP 2 en ook de VR Limburg-Noord te maken heeft met de effecten van de aanvaring. De OL Brabant-Noord geeft bij het LOCC aan dat er geen bestuurlijke dilemma's zijn, alleen nog operationele dilemma's en dat deze ook redelijk onder controle lijken. Hierop raadpleegt het LOCC de GRIP-regeling en vergelijkt het door de OL geschetste beeld met de GRIP-regeling. De GRIP-regeling vermeld "Opschaling naar GRIP 5 gebeurt uitsluitend als daartoe bestuurlijke noodzaak aanwezig is". Het LOCC deelt deze bevinding met de OL. Op basis van deze informatie besluit de OL van Brabant-Noord om niet op te schalen en deelt deze bevinding met de OL van Gelderland-Zuid en Limburg-Noord.

Observatie 14. VR Limburg-Noord schaalt vrijdagochtend, 30 december, op naar GRIP 2 vanwege de lange termijn effecten van de waterstandsdaling

Om 00.52 uur wordt de informatiemanager van het ROT Limburg-Noord gealarmeerd over de situatie bij Grave door de meldkamer Limburg-Noord, waarna hij informatie ophaalt bij de meldkamers en informatiemanagers van de ROT's van Brabant-Noord en Gelderland-Zuid. De operationeel leider en de informatiemanager van het ROT van veiligheidsregio Limburg-Noord besluiten daarna rond half 2 om de situatie verder te monitoren via LCMS en om 08.00 uur contact te zoeken met de operationeel leiders en de informatiemanagers van de andere veiligheidsregio's.

Om 08.30 uur besluit de OL van Limburg-Noord om op te schalen naar GRIP 2 zonder CoPI, onder andere vanwege de langdurige effecten en de verkeersstremming op de Maas. Het ROT van Limburg-Noord komt om kwart voor 10 voor de eerste keer bij elkaar met liaisons van RWS en vertegenwoordigers van de gemeenten.

Observatie 15. Op verschillende momenten zijn er liaisons van RWS in de crisisteams van de veiligheidsregio's aanwezig.

Bij opschaling naar GRIP 1 bij Brabant-Noord rond half 11 is de 2e OvD RWS ter plaatse en neemt hij zitting in het CoPI Brabant-Noord. Hij heeft contact met het RCT RWS ZN en de 1e OvD Water RWS. Bij opschaling naar GRIP 1 in Gelderland-Zuid neemt een medewerker van RWS VWM, op persoonlijke titel zitting in het CoPI van Gelderland – Zuid. Het RCT RWS ZN is hiervan niet op de hoogte.

Zodra VR Brabant-Noord opschaalt naar GRIP 2 alarmeert het RCT ZN de liaison ROT ZN. Bij de eerste zitting van het ROT Brabant-Noord, rond 12 uur ‘s nachts, is een liaison van RWS ZN aanwezig.

Op dezelfde tijd heeft het ROT Gelderland-Zuid de eerste zitting. Zij verzoeken daarna om een liaison van RWS. Het RCT RWS ZN verzoekt RWS Oost Nederland om een liaison te leveren voor het ROT Gelderland-Zuid. De liaison RWS ON is rond 2 uur in het ROT Gelderland-Zuid.

Op vrijdag 30 december om kwart voor 10 heeft het ROT Limburg-Noord het eerste overleg. Een liaison van RWS ZN is bij de tweede en laatste ROT-vergadering om half 12 aanwezig.

Observatie 16. De waterschappen Peel en Maasvallei en Rivierenland schalen onafhankelijk van elkaar op naar coördinatiefase 1. Waterschap Aa en Maas schaalt alleen informatief op.

Om 20.34 uur heeft de Mobiel Verkeersleider RWS contact gehad met een contactpersoon van het Waterschap Aa en Maas inzake het sluiten van keersluis Cuijk. Het Waterschap Aa en Maas is daarna enkel informatief opgeschaald, omdat bij hen het Waterschap Actieteam (WAT) een meer adviserende rol heeft.

De volgende ochtend is het Waterschap Rivierenland, nadat zij ter plaatse zijn gegaan, opgeschaald naar coördinatiefase 1. Ook het Waterschap Peel en Maasvallei schaalt op naar coördinatiefase 1, vanwege de problematiek bij de Mookerplas

4. Samenwerking en afstemming

4.1 Inleiding

Bij samenwerking en afstemming is van belang welke verhouding tussen de verschillende crisisteams hebben bestaan en in hoeverre dit heeft aangesloten bij de (bestuurlijke) verantwoordelijkheden van de verschillende actoren. Van belang is verder hoe het contact met de crisisteams van andere organisaties en stakeholders geborgd werd en hoe crisisteams hebben samengewerkt. De bestuurlijke afstemming (met gemeenten) en de samenwerking met private partijen is ook onderdeel van de beschouwing over samenwerking en afstemming, evenals de wijze van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming van de crisisteams.

4.2 Plannen en procedures

Hieronder staat uitgewerkt, welke voor samenwerkingen afstemming relevante informatie in de diversie crisisplannen staat beschreven.

GRIP-regeling

De uitwerking van GRIP 5 beschrijft, dat één veiligheidsregio de bestuurlijke en operationele afhandeling coördineert en spreekt verder over een coördinerend operationeel leider en de mogelijke vorming van een interregionaal operationeel team en een interregionaal beleidsteam.

Coördinatieplan Vaarwegen Brabant-Noord

In het coördinatieplan Vaarwegen Brabant-Noord staat aangegeven, dat bij een incident dat plaatsvindt op de oever van een andere regio waarbij de hulpverlening aldaar reeds is opgestart de eenheden/functionarissen aangekomen op de oever van de buurregio niet eerder naar de plaats van het incident gaan dan na overleg met de leidinggevende ter plaatse die de inzet tot dan toe coördineert. Beide leidinggevenden maken afspraken over de verdere wijze waarop het CoPI wordt ingevuld en het incident wordt bestreden. De operationeel leider van de regio waar de calamiteit is ontstaan, coördineert het optreden in het CoPI van de bronregio. De operationeel leider van de regio waar de calamiteit is ontstaan vervult tevens de taak van coördinerend operationeel leider.

Incidentbestrijdingsplan Vaarwegen Oost-Nederland

Als de incidentlocatie duidelijk is wordt het ROT en RBT waar het incident (de bron) gesitueerd is het Coördinerend ROT (C-ROT) en Coördinerend RBT (C-RBT). Vanwege de onderlinge communicatie heeft het de voorkeur dat de coördinerende GMK zich in dezelfde regio bevindt als de het C-ROT. Het C-ROT is verantwoordelijk voor een bovenregionale afstemming van de incidentbestrijding op het water. Het C-ROT dient de praktische voorwaarden te scheppen voor de uitvoering, in nauw overleg met de betrokken waterpartijen.

4.3 Observaties Samenwerking en afstemming

Observaties over samenwerking en afstemming tussen de crisisorganisaties

Observatie 17. VR Gelderland-Zuid besluit naast het CoPI van Brabant-Noord een eigen CoPI op te zetten aan de Gelderse zijde van de brug.

Na overleg tussen de OvD Brandweer en de leider CoPI Gelderland-Zuid besluit de leider CoPI net als Brabant-Noord op te schalen naar GRIP 1. Daarbij kiest Gelderland-Zuid een locatie aan de Gelderse zijde van de Thomsonbrug, Brabant-Noord staat aan Brabantse zijde, op 10 minuten loopafstand van elkaar. Rond 01.00 uur wordt in het CoPI van Brabant-Noord bekend dat Gelderland-Zuid ook een CoPI heeft, waarop de leider CoPI en OvD Brandweer van Brabant-Noord besluiten naar het CoPI Gelderland-Zuid te gaan voor afstemming. De leiders CoPI spreken met elkaar af voor de afstemming LCMS te koppelen. Geïnterviewden geven aan dat dit niet lukt vanwege technische problemen. Daarnaast geven diverse geïnterviewden geven aan dat het moeilijk is om hun counterpart in het andere CoPI telefonisch te bereiken. Sommige geïnterviewden gaven aan met hun counterpart in het andere CoPI midden op de brug af te spreken om af te stemmen. Het gebruik van een multidisciplinaire gespreksgroep tussen beide CoPI's is beperkt gebleven.

Observatie 18. RWS ZN beoordeelt de waterstandsdaling dusdanig ernstig, dat zij de veiligheidsregio's adviseren om op te schalen en coördinatie te organiseren.

De voorzitter RCT van RWS ZN schaalt op naar fase 2 vanwege de waterstandsdaling. Voordat het RCT bij elkaar komt, kijkt de adviseur crisisbeheersing naar de omvang van het effectgebied van de waterstandsdaling. Het effectgebied raakt meerdere veiligheidsregio's. Op basis van deze bevinding neemt de adviseur crisisbeheersing contact op met de meldkamer van Brabant-Noord en adviseert de veiligheidsregio om op te schalen naar GRIP 2. Ook verzoekt hij Brabant-Noord om de coördinatie op zich te nemen. De meldkamer geeft aan dat dit ter plaatse moet worden besloten, waarop de adviseur crisisbeheersing antwoordt dat de 2e OvD Water dit zal inbrengen ter plaatse. Ter plaatse neemt de Brandweer Brabant-Noord het advies over en schaalt op naar GRIP 2 vanwege de waterstandsdaling. Er zijn geen aanwijzingen dat hierbij over de coördinatie is gesproken.

Observatie 19. Het verzoek van het RCT RWS ZN aan VR Brabant-Noord om de coördinatie tussen de veiligheidsregio's te organiseren is niet bekend bij VR Brabant-Noord.

Om 21.56 uur informeert de adviseur crisisbeheersing van het RCT RWS ZN de veiligheidsregio Brabant-Noord via de meldkamer over de situatie. Hij wijst op het effectgebied van de waterstandsdaling en vraagt de veiligheidsregio een en ander te coördineren met andere relevante veiligheidsregio's en op te schalen naar GRIP 2. De meldkamer van de VR Brabant-Noord verwijst voor de opschaling terug naar de OVD brandweer ter plekke. Geïnterviewden van het RCT RWS ZN geven aan, dat zij ervanuit zijn gegaan dat de coördinatie vanaf dat moment bij de VR Brabant-Noord lag. Geïnterviewden van het ROT en CoPI Brabant-Noord geven aan het verzoek niet te kennen.

Het ROT Brabant-Noord is om 23.55 uur operationeel en gedurende de opschalingsperiode van het ROT Brabant-Noord is er geen contact geweest tussen de OL ROT VR Brabant-Noord en de voorzitter RCT RWS ZN.

Observatie 20. Nadat een gezamenlijk beeld is gevormd door de OvD-en ter plaatse, gaan de veiligheidsregio's en RWS ieder verder met eigen beeldvorming.

De OvD Water RWS, OvD brandweer Brabant-Noord en OvD brandweer Gelderland-Zuid hebben rond 22.30 uur met elkaar de beschikbare informatie over de situatie met het schip en de stuw gedeeld en besproken. Op basis van dit beeld schalen de beide veiligheidsregio's verder op naar GRIP 2. De daar ontstane en gedeelde beelden hebben echter niet geleid tot eenzelfde beeld in de crisisteams (CoPI / ROT). Op tactisch niveau is er wel contact geweest tussen de OL VRGZ en OL VRBN om het beeld over de inzet van NL-alert te toetsen. Op het niveau van crisisteams wordt het beeld van andere crisisteams niet expliciet gedeeld of verwerkt. De leiders CoPI Brabant-Noord en Gelderland-Zuid spreken af om LCMS te koppelen. Door een technische oorzaak lukt dit vanuit de CoPI's op dat moment niet.

Observatie 21. Het thema benzeen is in de eerste uren na de aanvaring dominant in de scenario's van de veiligheidsregio's, daarna is dat de waterstandsdaling. Bij RWS ligt de focus vanaf het begin op de waterstandsdaling.

Om 22.45 uur wordt in de vergadering van het RCT RWS ZN besproken dat de afhandeling van een mogelijk benzeen scenario de taak is van de veiligheidsregio's. Daardoor ligt in de uitgezette acties de focus op de effecten van de waterstandsdaling.

Bij het ROT Brabant-Noord is vanaf 23.10 uur bekend dat GRIP 2 is afgekondigd vanwege de waterstandsdaling van de Maas en niet vanwege de betrokken gevaarlijke stof benzeen. Gedurende de eerste ROT vergaderingen lag de focus wel op beeldvorming en het uitsluiten van het scenario benzeen. Bij de aanvang van het derde ROT van Brabant-Noord om 00.50 uur was bekend wat het scenario laag waterpeil zou kunnen betekenen voor de dijken, waarna de aandacht vanaf dat moment verschuift naar de effecten van de waterstandsdaling voor de eigen veiligheidsregio.

Om 01.02 uur komt in het ROT Gelderland-Zuid aan de orde, dat onbekend is of er woonboten zijn in het stuwpand. Pas om 02.00 komt de waterstandsdaling wat meer op de voorgrond, omdat Gelderland-Zuid nog afwachtend was van een liaison van RWS.

Observatie 22. Zeven uur na het incident, oordelen de VR Brabant-Noord en VR Gelderland-Zuid dat uitstroom van benzeen geen relevant scenario meer is.

De aanvaring van de stuw door de Maria Valentine vindt plaats even voor 19.34 uur. Bij de Veiligheidsregio's is rond 20.30 uur bekend dat er benzeen betrokken is, waarna om 21.00 uur de 1e OVD water van RWS bevestigd dat er geen uitstroom van benzeen is. De OVD is op het schip geweest. Om 22.28 uur komt aan de orde dat er wel open contact is met benzeen, vanwege afgebroken appendages op het schip. Als rond 23.30 de melding komt dat de schipper onwel is geworden, hebben de CoPI's de vraag of er een relatie met benzeen is.

Rond 23.30 uur is bekend dat er enkele stankklachten zijn aan de zijde van Gelderland-Zuid. Zowel het ROT Brabant-Noord als Gelderland-Zuid geven in hun rapportages aan dat zij rond 00.30 uur en rond 01.00 uur in afwachting zijn van de meetresultaten. Rond 03.00 uur komt in beide ROT's aan de orde, dat er geen positief resultaat is bij de metingen van benzeen.

Observatie 23. VR Brabant-Noord en VR Gelderland-Zuid spreken af dat Brabant-Noord de bronregio is, Gelderland-Zuid gaat over de effecten.

Rond 00.20 uur bespreekt het ROT van Gelderland-Zuid dat het vanwege het grensoverschrijdend karakter wenselijk is om een coördinerende regio en daarmee coördinerende OL te hebben. De OL van Gelderland-Zuid en Brabant-Noord stemmen af, waarbij zij afspreken dat Brabant-Noord de coördinerende regio is en zich focust op de bron (schip/stuw/brug). Gelderland-Zuid focust zich op de effecten van eventuele benzeendampen. Rond 00.50 uur komt in het ROT van Brabant-Noord aan de orde, dat Brabant-Noord leading is in de communicatie. Daarna logt om 01.34 uur het ROT Gelderland-Zuid dat Brabant-Noord leading is vanwege het grensoverschrijdend karakter. Tussen beide veiligheidsregio's wordt het verrichten van metingen naar benzeen afgestemd. Daarnaast hebben de OL van Brabant-Noord en de OL van Gelderland-Zuid regelmatig contact met elkaar. De geïnterviewden geven aan dat er over de waterstandsdaling geen coördinerende afspraken zijn gemaakt.

Observatie 24. De liaisons van RWS vormden de formele schakel tussen het RCT RWS ZN en de veiligheidsregio's.

Het RCT RWS ZN heeft verslagen van de RCT-overleggen gedeeld met de liaisons in het CoPI BN en in de ROT's van BN en GZ, zodra de liaisons actief waren. De liaisons van RWS zijn mondeling gebriefd door de informatiecoördinator of de adviseur crisisbeheersing van het RCT RWS ZN, voordat zij het ROT in gingen. Geïnterviewden van de veiligheidsregio's geven aan, dat de liaisons op diverse vragen van het ROT geen antwoord konden geven. De verslagen van het RCT ZN zijn niet gedeeld met de diverse ROT's.

Het ROT Gelderland-Zuid geeft rond 01.45 uur in LCMS aan, dat zij pas verder kunnen als de liaison RWS aanwezig is, dit duurt vervolgens een half uur. Daarnaast is er geen direct telefonisch contact tussen de OL van ROT Brabant-Noord of Gelderland-Zuid en de voorzitter RCT ZN. Geïnterviewden van het RCT ZN geven aan, dat zij beperkt gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om in LCMS te kijken.

Observatie 25. Waterschappen hebben onafhankelijk van elkaar contact gehad met de veiligheidsregio's en RWS over de effecten van de waterstandsdaling.

De adviseur crisisbeheersing van het RCT neemt tussen 23.04 uur en 23.59 uur contact op met waterschap Aa en Maas over de mogelijke gevolgen van de dijken. Daarna meldt Waterschap Aa en Maas om 00.12 uur bij het RCT RWS ZN dat de peildaling van de Maas gevolgen heeft voor de jachthaven in Boxmeer en voor de woonboten op de Kraaijenbergse plassen in Cuijk.

Het ROT Brabant-Noord logt om 01.35 uur, dat volgens het waterschap Aa en Maas de waterstandsdaling geen effect heeft op de dijken.

Rond 02.00 uur heeft het waterschap Rivierenland contact met de informatiemanager ROT van veiligheidsregio Gelderland-Zuid, waarop het waterschap aangeeft dat de impact van de waterstandsdaling op de dijken niet acuut aan de orde is.

Observatie 26. Het LOCC heeft contacten met alle opgeschaalde crisisorganisaties.

Het LOCC neemt actief contact op met de veiligheidsregio's om informatie op te halen. Tevens vraagt het LOCC of ondersteuning nodig is. Na de alarmering haalt het LOCC eerst informatie op bij de OVD-I van de politie Landelijke Eenheid. Vervolgens neemt het LOCC contact op met het DCC IenM om informatie in te winnen en verwachte scenario's op te halen. Het DCC IenM deelt hun beeld en verzoekt om voor de te verwachten scenario's contact op te nemen met het RCT RWS ZN. Geïnterviewden van het DCC IenM en van het RCT ZN geven aan, dat zij de behoefte aan een landelijk beeld die nacht hebben gesignaleerd.

Het LOCC biedt bij VR Brabant-Noord aan om in de bovenregionale en interdepartementale informatievoorziening te voorzien. De OL VR Brabant-Noord gaat op dit aanbod in. Om 02.39 uur publiceert de informatiemanager van het LOCC een landelijk beeld in LCMS. Via een LCMS activiteit bij de Paesplas komt de veiligheidsregio Limburg-Noord in beeld. Het LOCC heeft contact opgenomen om assistentie aan te bieden, dit was niet nodig.

Rond 05.00 uur is de afschaling van de veiligheidsregio's gedeeld met het LOCC. Hierna heeft het LOCC hun activiteiten beëindigd rond 06.00 uur

Observatie 27. In gezamenlijkheid besluiten de Reder, RWS en ILT over het transport van de Maria Valentine naar Moerdijk onder verantwoordelijkheid van RWS.

Op vrijdag 30 december om 08.00 uur hebben RWS, ILT, de rederij en de adviseur gevaarlijke stoffen van veiligheidsregio Brabant-Noord overleg gevoerd over het wegslepen van het schip. In dit overleg wordt besloten dat RWS de verantwoordelijkheid voor het verslepen op zich neemt en de Veiligheidsregio hier geen rol meer in heeft.

Om 15.00 uur geeft ILT de Maria Valentine vrij om te verslepen met een certificaat. RWS heeft afgestemd met ILT en met de rederij met betrekking tot certificering van de duw- en sleepboot. Afgesproken is, dat beide schepen zich gedragen als een ADN-schip. ILT geeft aan dat er geen ontheffing nodig is vanuit de vaarwegbeheerder (RWS regio Zuid Nederland).

Nadat ILT op vrijdagmiddag het schip heeft vrijgegeven om te verslepen met de benodigde certificering, vertrekt de Maria Valentine op zaterdagochtend om 08.30 uur naar Moerdijk.

Samenwerking van RWS met externe partijen

Observatie 28. Voor het sluiten van de ebdeuren van de schutsluis in Heumen is RWS afhankelijk van private partijen. Zeven uur na de aanvaring zijn de ebdeuren gesloten

Rond 20.30 uur geeft de Mobiel Verkeersleider RWS intern opdracht om de keersluis en de ebdeuren bij Heumen te sluiten. Rond 22.30 uur is bekend dat voor het sluiten van de ebdeuren een boot nodig is. RWS heeft deze niet beschikbaar. Rond 21.45 uur bevestigt de OVD Water aan het Nautisch Centrum, dat de ebdeuren bij Heumen ook gesloten moeten worden. Even na 22 uur belt het Nautisch Centrum de aannemer over het sluiten van de ebdeuren. Om 23 uur neemt het Nautisch Centrum weer contact op met de aannemer of zij de opdracht hebben gekregen om de ebdeuren van de sluis bij Heumen dicht te zetten. De aannemer geeft aan deze niet te hebben verkregen, waarna het Nautisch centrum benadrukt dat het met spoed moet gebeuren. De opdracht naar de aannemer wordt vervolgens verstuurd. Anderhalf uur later komt het bericht, dat de benodigde boot om de ebdeuren te sluiten nog niet onderweg is. Om kwart voor 1 geeft de aannemer aan dat de boot van de onderaannemer binnen 30-45 minuten bij de sluis bij Heumen aanwezig zal zijn om de ebdeuren dicht te zetten. Uiteindelijk is de benodigde duwboot om kwart voor 2 ter plaatse bij sluis Heumen, waarna om half 3 het bericht komt dat de ebdeuren gesloten zijn.

De tijdlijn van het sluiten van de ebdeuren in Heumen is in detail weergegeven in bijlage 5.

Observatie 29. Voor het transport van de noodpompen is RWS afhankelijk van derden.

De adviseur crisisbeheersing van het RCT RWS ZN geeft bij het DCC IenM aan dat mogelijk noodpompen van het DCC IenM nodig zijn. Op vrijdag 30 december om 22.07 uur doet het RCT een formeel verzoek aan het DCC IenM voor de inzet van noodpompen vanaf 31 december.

In de middag van 31 december wordt duidelijk dat de inzet van de noodpompen van het DCC IenM niet eerder dan 2 januari kan starten.

De aannemer geeft aan bij de pompenexperts van het DCC IenM dat het transport van de pompen geen probleem is, maar dat de benodigde pontons en kraan niet eerder gemobiliseerd kunnen worden.

Zaterdag 31 december, rond 17.00 uur is er contact tussen de voorzitter van het RCT RWS ZN en de coördinerend adviseur van WVL. De coördinerend adviseur van WVL geeft aan verbaasd te zijn dat niet direct actie kan plaatsvinden rondom de noodpompen. Ook deelt hij aan bij de voorzitter van het RCT mee dat transport van de pompen door Defensie kan worden verzorgd. De voorzitter RCT legt deze suggestie voor aan het RCT. Het RCT besluit dat er geen acuut gevaar is en dat de inzet van Defensie om die reden een te zwaar middel is.

Observatie 30. Schuttevaer legt op vrijdagmiddag contact met RWS.

Op vrijdagmiddag 30 december belt Schuttevaer Rijkswaterstaat Zuid – Nederland om te overleggen over het incident en de nazorgfase. Daarbij wordt afgesproken dat RWS terugbelt als er meer informatie is, die relevant is voor Schuttevaer.

Op zaterdagmiddag heeft Rijkswaterstaat met meer informatie teruggebeld en is er onderling afgesproken dat Schuttevaer en Rijkswaterstaat op maandag 2 januari 14.30 uur een overleg houden.

5. Informatievoorziening

5.1 Inleiding

Bij informatievoorziening kijken we of de adviezen en besluiten tijdig en duidelijk doorgegeven zijn aan de betrokken niveaus en partijen bij de crisisbeheersing. De vraag daarbij is of zeker is gesteld dat de betrokken niveaus en partijen de adviezen en besluiten daadwerkelijk tot zich hebben genomen.

5.2 Observaties informatievoorziening

Observatie 31. Binnen 60 minuten na de aanvaring was binnen de RWS organisatie bekend dat de ballenlijn door was, het stuwpand leeg liep, er sprake was van sterke stroming en een schip met benzeen betrokken was.

Omdat de sluismeester een niet te plaatsen harde klap hoorde belt hij om 19.34 uur het Nautisch Centrum met het vermoeden dat een schip de stuw heeft geraakt. Om 19.46 uur belt de sluismeester nogmaals met het Nautisch Centrum met de mededeling dat spoed gevraagd is, omdat op het patrouillevaartuig RWS 27 een schip is gezien in het stuwpand tussen Sambeek en Grave en de ballenlijn niet meer ziet liggen. Dit is de Maria Valentine, een kegelschip.

Vanuit de auto belt de OVD Water RWS de sluismeester Grave. Uit dat gesprek blijkt dat de RWS 27 ter plaatse is en op zoek gaat naar het schip. Zij heeft contact met de bemanning van de RWS 27 die haar de informatie geeft dat de ballenlijn kapot is, er sterke stroming staat en het stuwpand leeg loopt.

Ter plaatse hoort de OVD Water RWS om 20.29 uur van de sluismeester dat het desbetreffende schip 2000 ton benzeen vervoert.

Observatie 32. Onafhankelijk van elkaar lokaliseren de VR Brabant-Noord en RWS de Maria Valentine. RWS weet eerder dan de brandweer zowel de locatie als de staat van het schip.

Rond het tijdstip van de aanvaring vaart de RWS 27 in het stuwpand Grave Sambeek met aan boord een mobiel verkeersleider. Nadat er contact is geweest tussen de sluismeester van Grave en de RWS 27, gaat de RWS 27 op onderzoek naar wat er gebeurd kan zijn. De RWS 27 constateert dat de ballenlijn weg is en een eerder gesignaleerd schip wordt bovenstrooms niet meer waargenomen. Hierop besluit de RWS 27 besluit om benedenstrooms van de stuw het schip te zoeken. De RWS 27 gaat daarvoor door de sluis naar de andere kant van de stuw.

Rond 20.50 uur krijgt de OvD Water RWS te horen van de RWS 27 wat de exacte locatie van het schip is en dat de bovenzijde van het schip eraf gevaren is. Hierna is zij aan boord gegaan van de RWS 27 en de Maria Valentine om dit zelf te aanschouwen. Deze informatie deelt de OvD Water RWS met de voorzitter RCT ZN.

Nadat de brandweer Brabant-Noord van de sluismeester informatie krijgt dat een schip tegen de stuw is aangevaren, gaan zij zelf op zoek naar het schip. Geïnterviewden van de brandweer Brabant-Noord geven aan, dat zij het schip gevonden hebben door langs de oever te lopen en te

roepen. Om 21.36 uur geeft brandweer Brabant-Noord aan de meldkamer door, dat zij het schip gelokaliseerd hebben en dat de schipper aangeeft dat alles in orde is.

Observatie 33. De OvD Water RWS en de OvD-en brandweer VR Brabant-Noord en VR Gelderland-Zuid voorzien elkaar ter plaatse van de beschikbare informatie.

Rond 20.30 uur is de 1e OvD Water RWS ter plaatse, waarna zij om 20.53 uur aan boord stapt van de RWS 27 om de schade van de Maria Valentine op te nemen.

De OvD Brandweer VRBN is om 20.45 uur ter plaatse en de OvD Brandweer VRGZ om 21.19 uur. Om 21.33 uur belt de OvD Brandweer VRGZ de OvD Brandweer VRBN en spreken af dat zij elkaar treffen aan Brabantse zijde om te overleggen. Zij treffen elkaar om 21:45 ter hoogte van het gemaal van Sassen en delen de volgende informatie: geen gewonden, lading 2000 ton benzeen, geen lekkage, schip voor anker, locatie schip is bekend maar geen visueel contact alleen op afroep.

Om 22:20 uur treft de OvD Brandweer VRGZ de OvD Water RWS en zij delen het beeld van de situatie. Zware beschadigingen aan dek, stuurhut verdwenen, 5 bemanningsleden, Schip ligt +- 500 meter van de brug stroomafwaarts van de brug, stuw zwaar beschadigd en RWS is opgeschaald.

Vervolgens arriveert rond 22.28 uur de 1e OvD Water van RWS bij de OvD Brandweer VRBN. De 1e OvD Water RWS geeft aan, dat het schip door de stuw is gevaren en deelt foto's van het schip. De OvD Brandweer VRBN schaalt op naar GRIP 1, omdat er open contact is met benzeen en de bovenkant van de boot eraf is.

Observatie 34. Ruim drie uur nadat voor het eerst gesproken wordt over de waterstandsdaling van de Maas, is bij alle betrokkenen duidelijk dat de effecten drie veiligheidsregio's raken.

Bij het RCT RWS ZN is om 21.30 uur bekend dat de waterstandsdaling effecten heeft voor de veiligheidsregio's Brabant-Noord en Gelderland-Zuid.

De Veiligheidsregio Brabant-Noord is door de informatie van de 2e OvD Water om 22.49 uur op de hoogte dat de waterstand zal dalen, het effectgebied is dan nog niet bekend. De waterstandsdaling komt in het ROT Brabant-Noord aan de orde, het stuwpand Sambeek- Grave wordt om 00.20 uur genoemd.

De zakkende waterstand komt in het CoPI Gelderland-Zuid aan de orde om 00.00 uur. In het ROT Gelderland-Zuid om 00.20 uur wordt besproken dat men input nodig heeft van RWS om de effecten van de waterstandsdaling helder te krijgen.

De gemeenten in Limburg-Noord zijn door tussenkomst van RWS geïnformeerd over de waterstandsdaling. Om 23.04 uur belt de adviseur water en scheepvaart RWS de gemeente Gennep inzake de situatie in Grave. Om 00.20 belt de adviseur water en scheepvaart RWS met de informatielijn Watermeldpunt van de gemeente Mook en Middelaar.

Via de gemeente Gennep komt de brandweer Limburg-Noord op de hoogte van de waterstandsdaling. Om 23.56 uur logt de GMK VR Limburg-Noord dat de waterstandsdaling op de Maas problemen oplevert (voor de woonboten) op de Paesplas.

Observatie 35. LCMS en het LOCC zijn gebruikt door alle veiligheidsregio's, de mate waarin verschilt. Het RCT RWS ZN heeft alleen een inzage mogelijkheid in LCMS.

De leiders CoPI van Gelderland-Zuid en Brabant-Noord spreken af LCMS te koppelen. Door een technische storing lukt dat niet direct ter plaatse.

Het CoPI Brabant-Noord en het ROT Brabant-Noord starten ieder een eigen incident in LCMS, daarna worden de incidenten gekoppeld. Geïnterviewden uit het CoPI Brabant-Noord geven aan dat zij de indruk hebben dat hun informatie onvoldoende zichtbaar was bij het ROT Brabant-Noord. Daarnaast geven geïnterviewden aan, dat door de snelheid in vergaderingen en de hoeveelheid informatie het lastig was om LCMS op een goede manier te vullen en tegelijkertijd te kijken naar de aanvullingen van anderen.

Geïnterviewden van het RCT RWS ZN geven aan, dat zij pas later in de nacht gebruik hebben gemaakt van de inzage mogelijkheid in LCMS. Ook VR Limburg-Noord logt informatie in LCMS. Rond half 3 start het LOCC met het opstellen van een totaalbeeld in LCMS. Omdat de veiligheidsregio's snel afschalen komt dit beperkt tot stand.

Observatie 36. Dat het schip door de stuw is gevaren en benedenstrooms ligt is in de ochtend zichtbaar in het beeld van het RCT RWS ZN en het DCC IenM.

Rond 20.45 uur is bekend bij de 1e OvD Water RWS, dat het schip niet vast ligt in de stuw, maar benedenstrooms voor anker ligt. Dit bericht deelt de 1e OvD Water RWS met de 2e OvD Water RWS en de voorzitter RCT ZN.

Om 22.40 uur geeft de adviseur crisisbeheersing aan het DCC IenM door, dat het schip vast ligt in de stuw. Ook in het RCT van 22.45 uur komt aan de orde dat het schip vast ligt in de stuw. Het DCC IenM verspreidt vervolgens een informatiebericht om 23.46 uur, waarbij aangegeven wordt dat het schip vastligt in de stuw.

Pas de volgende ochtend rond 08.00 uur wordt bij het DCC IenM duidelijk, dat het schip niet vastligt in de stuw.

6. Crisiscommunicatie

6.1 Inleiding

Voor de crisiscommunicatie is het van belang, dat bekend is welke rol en taakverdeling is gehanteerd voor crisiscommunicatie door de actoren en dat dit onderling is afgestemd tussen de crisispartners. Daarbij is relevant in hoeverre hier aandacht besteed is aan de toon van de boodschap, de momenten van communiceren en de wijze waarop de boodschap wordt verspreid.

6.2 Plannen en procedures

Coördinatieplan Vaarwegen Brabant-Noord

In dit plan staat beschreven, dat bij opschaling naar GRIP burgemeester dan wel voorzitter VR het bevoegd gezag is (ook ten aanzien van communicatie). Bij een incident op of rond de vaarwegen valt een adviseur communicatie van RWS onder deze verantwoordelijkheid en zal deze als liaison contact leggen met het (regionaal) actiecentrum voorlichting. Indien de waterschappen vanuit hun verantwoordelijkheid betrokken zijn, geldt dit ook voor de communicatieadviseur(s) van de waterschappen. De communicatie adviseurs van het Regionaal actiecentrum communicatie verzorgen mede namens RWS en waterschappen de communicatie over het incident. Communicatieadviseurs van verschillende partijen stemmen de activiteiten op elkaar af.

6.3 Observaties Crisiscommunicatie

Observatie 37. De nadruk van de communicatie ligt in het begin op het brongebied bij de stuw, waarbij de waterstandsdaling in loop van de nacht aan de orde komt.

De media melden zich gedurende het incident met name bij de voorlichters van de Veiligheidsregio's ter plaatse bij de stuw.

In de eerste berichtgeving van de media komt tot 01.30 uur naar voren, dat de stuw is aangevaren, mogelijk gevaarlijke stoffen vrijkomen (benzeen), dat de bemanning van het schip van boord is gehaald en dat de stuw kapot is. Rond 01.30 uur wordt daarna vanuit het CoPI Brabant-Noord gecommuniceerd dat het onduidelijk is wat de effecten van de waterstandsdaling zijn.

Om 01.54 uur plaatst Rijkswaterstaat eerste bericht over de aanvaring van de stuw, waarbij aangegeven wordt dat er water weglekt uit het stuwpand en dat RWS maatregelen neemt om het leeglopen van het stuwpand tegen te gaan.

Als rond 02.00 uur bekend is dat er geen effecten van benzeen zijn stopt de berichtgeving van de media tot de volgende ochtend.

Om 02.42 uur stelt RWS op verzoek van Veiligheidsregio Brabant-Noord een bericht op waarin een toelichting wordt gegeven op de aanvaring van de stuw en de effecten voor de waterstand. De Veiligheidsregio Brabant-Noord zal dit bericht via LCMS beschikbaar stellen.

Observatie 38. In de eerste uren is er onduidelijkheid in de berichtgeving over de gevaren van benzeen voor de bevolking.

In de eerste uren overheersen er berichten over de gevaren van benzeen in de media, waarbij er onduidelijkheid is wat de gevaren en gevolgen zijn voor de bevolking naar aanleiding van de aanvaring.

Om 22.55 uur tweet de (politie)voorlichter van Brabant-Noord dat er mogelijk gevaarlijke stoffen zijn vrijgekomen n.a.v. een vaarincident bij de Thomsonbrug. Omroep Brabant meldt even later om 23.23 uur dat het luchtalarm is afgegaan. Dit gerucht wordt bevestigd door het ANP dat een nieuwsbericht verspreidt over de aanvaring van de stuw bij Grave, waarbij het schip mogelijk gevaarlijke stoffen zou lekken. Op de website van de gemeente Grave verschijnt om 23.49 uur het volgende bericht: *Thompsonbrug tussen Grave en Nederasselt is momenteel afgesloten i.v.m. aanvaring met een binnenvaartschip. In verband met mogelijk vrijgekomen gevaarlijke stoffen, sluit ramen en deuren."*

Om 23.44 uur verschijnt op het liveblog van 'de Gelderlander' een eerste bericht dat in tegenstelling tot eerdere berichten het luchtalarm toch niet is afgegaan. Daarna meldt het liveblog om 23.51 uur van 'de Gelderlander' dat er volgens een woordvoerder van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid in de wijde omgeving geen concentraties benzeen worden gemeten. Of er benzeen is vrijgekomen kan de woordvoerder nog niet zeggen.

De gemeente Grave trekt uiteindelijk om 01.30 uur het bericht terug dat de deuren en ramen gesloten moet blijven. Omroep Gelderland en Omroep Brabant nemen dit over.

Observatie 39. De veiligheidsregio's Gelderland-Zuid en Brabant-Noord hebben hun communicatie op elkaar afgestemd.

Na de opschaling naar GRIP 2 is zowel aan de Brabantse kant als aan de Gelderse kant een persvoorlichter aanwezig. Geïnterviewden geven aan, dat zij geprobeerd hebben om af te stemmen maar dat dit door het vele telefoonwerk maar beperkt mogelijk was.

Rond 00.20 uur spreken de operationeel leiders af dat VRBN de coördinerende regio is en leading is in de communicatie. De basis communicatieafspraken verschillen: in Brabant-Noord twittert de veiligheidsregio bij incidenten op het twitterkanaal van de desbetreffende gemeente. VRGZ twittert op het kanaal van de veiligheidsregio overeenkomstig 'Bevolkingszorg op orde'. De afspraak is dat VRGZ de berichten van VRBN retweet. Het ROT VRBN neemt in de overwegingen mee, dat gezien het tijdstip het niet zinvol is om te twitteren. In de praktijk verstuurt VRBN na 00.20 uur één twitterbericht, VRGZ retweet dit bericht volgens afspraak. De lijn van VRBN, afgesproken in het ROT, is om pas berichtgeving te doen als bekend is wat aan de hand is met benzeen. Geïnterviewden van VRGZ geven aan, dat zij na het maken van de afspraak geen woordvoering hebben verricht, omdat VRBN de coördinerende regio is.

Observatie 40. RWS organiseert vanaf vrijdagmiddag 30 december de communicatie naar gemeenten en externe partijen

Nadat de gemeente Gennep rond 23.04 uur op donderdag 29 december is geïnformeerd door RWS over de waterstandsdaling in de Paesplas organiseert de gemeente zelf de opvang van woonbootbewoners.

Vanaf vrijdagmiddag 14.00 uur is RWS ZN in de lead rondom de communicatie naar gemeenten en externe partijen in overeenstemming met Bestuursstaf, VWM en RWS Oost – Nederland. Op vrijdagmiddag 30 december doet de burgemeester van Gennep een verzoek aan het RCT RWS om op zaterdagochtend 31 december een bijeenkomst te organiseren voor bewoners van de Paesplas. Bij dit overleg waren de burgemeester, bewoners, de piketdirecteur RWS ZN en een juridisch adviseur RWS aanwezig.

Op vrijdagmiddag vindt er ook telefonisch overleg plaats tussen de Gemeente Nijmegen en de HID RWS ON, waarna besloten wordt dat er een bestuurlijk overleg plaats zal vinden om de nazorgfase van de gevolgen van het incident te bespreken. Dit overleg heeft op 5 januari plaatsgevonden om 13.00 uur in het gemeentehuis van Grave.

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

Op basis van de observaties trekken wij onderstaande conclusies.

7.1.1 Algemeen

1) Het incident heeft plaatsgevonden onder unieke en zeer moeilijke omstandigheden, waarbij alle betrokkenen zich tot het uiterste hebben ingespannen voor een goede crisisbeheersing.
    a. De locatie en de aard van het incident zijn uniek, gegeven het aantal grenzen op provinciaal-, regionaal- en organisatorisch niveau. Hierbij was afstemming nodig tussen drie provincies, drie veiligheidsregio's, twee RWS-regio's en drie waterschappen.
    b. De weersomstandigheden, met zeer dichte mist, hebben het verloop van de afhandeling van de crisis in de eerste 3 uur na de aanvaring van de stuw bij Grave ernstig beïnvloed.

7.1.2 Melding, alarmering en opschaling

2) De melding is met beperkte urgentie behandeld.
    a. RWS heeft de initiële melding richting de veiligheidsregio gedaan via het servicenummer van de politie (0900-8844).
    b. De initiële melding was gericht op het afsluiten van de Thompsonbrug. Verdere aspecten van het incident kwamen niet aan de orde.
    c. Pas in latere contacten tussen RWS, de veiligheidsregio's en waterschappen komt aan de orde dat er benzeen betrokken is en dat het stuwpand tussen Grave en Sambeek leegloopt.

3) Bij de melding en alarmering is onvoldoende geanticipeerd op de interregionale effecten.
    a. De betrokken organisaties zijn om verschillende redenen, via verschillende wegen en op verschillende momenten gealarmeerd over de situatie. Dit geldt ook voor de burgemeesters van de betrokken gemeenten.

4) De opschaling van de betrokken organisaties is niet integraal afgestemd.
    a. RWS, de veiligheidsregio's en de waterschappen hebben, op basis van eigen overwegingen, hun crisisorganisatie opgeschaald tot het door hen juist geachte niveau.
    b. Door het ontbreken van een gedeeld totaalbeeld was gecoördineerde opschaling niet mogelijk.
    c. Het incident kende twee operationele vraagstukken (benzeen en waterstandsdaling), die echter niet leidden tot bestuurlijke knelpunten.

7.1.3 Samenwerking en afstemming

5) Het coördinatieplan vaarwegen Brabant-Noord en het Incidentbestrijdingsplan vaarwegen Oost-Nederland zijn ‘papieren tijgers’.
    a. Deze planvorming is niet consistent ten opzichte van elkaar; er zitten inhoudelijke verschillen in de plannen.
    b. De betrokken organisaties hebben onvoldoende gebruik gemaakt van de handvatten die deze planvorming biedt voor multidisciplinaire en regio overstijgende incidenten.
    c. Bij de veiligheidsregio’s is er onvoldoende verbinding tussen de planvorming en de operationele uitvoering in de crisisteams. Er is in de crisisteams geen aparte rol belegd voor het bewaken van de plannen en procedures.

6) De coördinatie op tactisch niveau is onvoldoende tot stand gekomen.
    a. Veiligheidsregio’s Brabant-Noord en Gelderland-Zuid hebben onderling afgesproken dat Brabant-Noord de coördinerende veiligheidsregio zou zijn. Aan deze afspraak is beperkt uitvoering gegeven.
    b. RWS bleek niet in staat tijdig alle benodigde liaisons te leveren.
    c. De betrokken organisaties hebben voornamelijk op uitvoerend niveau samengewerkt.
    d. Er is geen gebruik gemaakt van een coördinerend ROT en coördinerend operationeel leider; het coördinatieplan vaarwegen Brabant-Noord en het Incidentbestrijdingsplan vaarwegen Oost-Nederland bieden hiervoor wel mogelijkheden.
    e. GRIP 5 biedt geen handvatten voor tactische opschaling, maar uitsluitend bestuurlijk-strategisch.
    f. Doordat het incident zich uitstrekte over meerdere regio’s en disciplines, was er noodzaak tot tactische coördinatie.

7) Het beeld van de coördinatie bij een multidisciplinaire crisis verschilt per organisatie.
    a. De veiligheidsregio’s zien zichzelf niet als de coördinerende crisisorganisatie bij elke multidisciplinaire crisis; zij voelen zich verantwoordelijk voor (de effecten op) de openbare orde en veiligheid.
    b. RWS, de waterschappen en gemeenten hebben de verwachting dat de veiligheidsregio’s de coördinerende rol bij elke multidisciplinaire crisis op zich nemen.

7.1.4 Informatievoorziening

8) In de eerste twee uur na de aanvaring van de stuw bij Grave verliep de uitwisseling van de beschikbare, operationele informatie ter plaatse effectief.
    a. De fysieke informatie-uitwisseling tussen de OvD’en van RWS, VRGZ en VRBN over de situatie heeft bijgedragen aan een gezamenlijke beeldvorming.

9) Een gezamenlijk beeld had sneller tot stand kunnen komen; een eerste gedeeld totaalbeeld was 12 uur na de aanvaring van de stuw bij Grave beschikbaar bij de betrokken partijen.
    a. Al om 22.30 uur was op operationeel niveau sprake van een compleet beeld bij RWS en de veiligheidsregio's Brabant-Noord en Gelderland-Zuid, maar dit beeld is niet breed gedeeld en aangevuld binnen de eigen organisaties en overige externe partijen.
    b. Op tactisch niveau ligt de focus qua beeldvorming bij RWS en de waterschappen op de waterstandsdaling, bij de veiligheidsregio's op benzeen.
    c. LOCC neemt in de loop van de nacht op eigen initiatief de rol op zich om tot een bovenregionaal beeld te komen.

10) Het gebruik van LCMS heeft onvoldoende bijgedragen aan effectieve informatievoorziening.
    a. Door een technische oorzaak lukt het in eerste instantie niet om de incidenten in LCMS van Brabant-Noord te koppelen met de incidentregistratie van Gelderland-Zuid. In de loop van de avond wordt dit pas opgelost.
    b. De verschillende crisisteams hebben hun eigen informatie gelogd in LCMS, maar LCMS onvoldoende gebruikt om informatie van andere crisisteams op te halen.
    c. Na het delen van informatie in LCMS door verschillende crisisteams is er weinig tot geen telefonische toelichting op de informatie gegeven. Hierdoor is onvoldoende aandacht besteed aan de duiding van de situatie.

7.1.5 Crisiscommunicatie

11) In de acute fase was er geen sprake van op elkaar afgestemde crisiscommunicatie.
    a. De crisiscommunicatie was in de acute fase zeer beperkt. Ruim 3 uur na de aanvaring werd het eerste twitterbericht geplaatst.
    b. De gemaakte afspraken in het Coördinatieplan vaarwegen Brabant-Noord over de crisiscommunicatie zijn niet gevolgd.
    c. De veiligheidsregio's Brabant-Noord en Gelderland-Zuid spreken rond 00.30 uur af dat Brabant-Noord in de lead is voor crisiscommunicatie, maar aan deze afspraak is beperkt uitvoering gegeven.
    d. De voorbereide communicatie van de Veiligheidsregio's Brabant-Noord en Gelderland-Zuid sloten niet op elkaar aan en daarmee de uitvoering ook niet.
    e. Bij de overgang naar een slapend ROT bij veiligheidsregio Brabant-Noord, is de verantwoordelijkheid over de communicatie over de waterstandsdaling overgedragen aan Rijkswaterstaat.

7.2 Aanbevelingen

Onderstaande aanbevelingen zijn gericht op het verbeteren van de robuustheid van de organisatie van de crisisbeheersing. Bij het formuleren van de aanbevelingen zijn de verbeteringen die logisch voortvloeien uit voorgaande conclusies niet apart benoemd.

7.2.1 Aanbevelingen voor RWS en de veiligheidsregio's

1) Er is een Handboek Incidentbestrijding op het Water, vastgesteld in 2015. Zorg dat de regionale plannen aansluiten op dit plan, waarbij RWS en de Veiligheidsregio's eigenaarschap tonen.
    a. Organiseer de operationele invulling van het plan per regio;
    b. met aandacht voor een afgestemde en aansluitende crisiscommunicatiestrategie,
    c. met aandacht voor de rol van de meldkamers en het Nautisch centrum bij melding en alarmering,
    d. afgestemd met andere relevante partners, zoals de waterschappen en drinkwaterbedrijven.
    e. Organiseer dat de betrokken crisisorganisaties deze plannen kennen en doorleven.

2) Overweeg om direct na een crisis een nabespreking te beleggen met alle betrokkenen van de betrokken partijen met aandacht voor het uitwisselen en leren van ervaringen.

7.2.2 Aanbeveling voor RWS

3) Tref maatregelen om de crisisorganisatie van RWS robuuster te maken.
    a. Beschouw bij het uitbesteden van taken expliciet de consequenties voor de crisisbeheersing.
    b. Houd bij de invulling van de crisisteams rekening met de opkomsttijd van de teamleden.
    c. Organiseer dat de monitoring van maatregelen beter geborgd wordt binnen de crisisorganisatie.

7.2.3 Aanbevelingen voor de veiligheidsregio's

4) Organiseer op uitvoerend niveau de operationele-, en tactische interregionale incidentbestrijding waarbij één veiligheidsregio de afhandeling coördineert.
    a. Werk het principe van een coördinerend ROT en een coördinerend operationeel leider uit.

5) Tref maatregelen om de multidisciplinaire crisisorganisatie robuuster te maken.
    a. Borg kennis van de beschikbare planvorming en de verbinding tussen de plannen en de praktijk in de crisisorganisatie. Overweeg hiervoor een aparte crisisrol te beleggen in de crisisorganisatie.
    b. Borg in Brabant-Noord, net als in Gelderland-Zuid, een permanente aanwezigheid van een Calamiteitencoördinator op de meldkamer. Deze kan bij complexe incidenten direct beter gecoördineerd de alarmering, opschaling en informatievoorziening ter hand nemen.

6) Vraag landelijk aandacht voor het vraagstuk over de rol van de veiligheidsregio als coördinerende organisatie ten behoeve van alle crisisorganisaties bij ieder type multidisciplinaire crisis.
    a. Het beeld van de coördinatie bij een multidisciplinaire crisis verschilt per organisatie en leidt tot verschil in perceptie van verantwoordelijkheden bij de afhandeling van een crisis.

Bijlagen

1. **Afkortingen**
2. **Ontvangen documenten**
3. **Tijdlijn sluiten van de ebdeuren bij Heumen**
4. **Feitenrelaas**

Bijlage 1. Afkortingen

Afkortingen	Betekenis
BN	Brabant-Noord
CMIJ	Centrale Meldpost IJsselmeergebied
CoPI	Commandoteam plaats Incident
DCC	Departementaal Coördinatiecentrum
DCO	Directie Communicatie
GPO	Grote Projecten en Onderhoud
GRIP	Gecoördineerde Regionale IncidentbestrijdingsProcedure
GZ	Gelderland-Zuid
HOvD	Hoofdofficier van Dienst
IenM	Infrastructuur en Milieu
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
KNMI	Koninklijk Meteorologisch Instituut
LCMS	Landelijk CrisisManagement Systeem
LOCC	Landelijk Operationeel CoördinatieCentrum
NC	Nautisch Centrum
NCC	Nationaal CoördinatieCentrum
OL	Operationeel Leider
ON	Oost Nederland
OvD	Officier van Dienst
PPO	Programma's Projecten en Onderhoud
ROT	Regionaal Operationeel Team
RWS	Rijkswaterstaat
V&J	Veiligheid en Justitie
VR	Veiligheidsregio
VWM	Verkeer-en WaterManagement
WAT	WaterschapsActieTeam
ZN	Zuid Nederland

Bijlage 2. Ontvangen documenten

Beleidskader Crisisorganisatie Rijkswaterstaat, 2013

Bestuursnota Slagvaardig crisismanagent, RWS, 2013

Calamiteitenplan Waterschap Aa en Maas, 2012

Calamiteitenplan Waterschap Limburg, 2017

Calamiteitenplan Waterschap Rivierenland, 2016

Coördinatieplan Vaarwegen Brabant-Noord, 2013

GRIP-regeling, IFV, oktober 2014

Handboek Crisisbeheersing IenM, 2016

Handboek Crisisbeheersing Verkeer-en wegmanagement, IenM, juni 2013

Incidentbestrijdingsplan Vaarwegen Oost Nederland, 2010

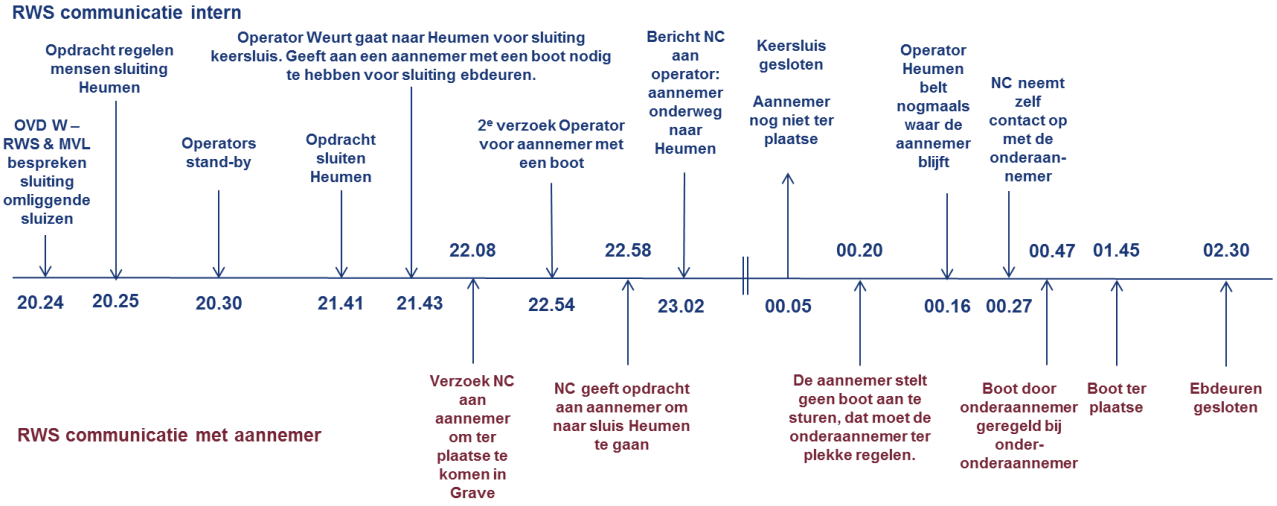
Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Brabant-Noord, 2012

Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Gelderland-Zuid, 2014

Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Limburg-Noord, 2015

Bijlage 3. Tijdlijn Sluiten van de ebdeuren bij Heumen

In deze bijlage staat de uitgebreide reconstructie van het sluiten van de ebdeuren van Heumen.

De OVD Water RWS vraagt aan de Mobiel Verkeersleider de opdracht voor het sluiten van de sluizen bij Heumen en Cuijck uit te zetten.

Om 20.25 uur geeft de Mobiel Verkeersleider opdracht om mensen te regelen voor het sluiten van de keersluis en de ebdeuren bij Heumen.

Om 20.30 uur belt de operator sluis Weurt een operator die vanuit het verleden de meeste kennis heeft van de sluis Heumen. Deze operator staat paraat om te komen indien nodig. De ebdeuren zijn voor het laatst gesloten in 1997.

Om 21.41 uur belt het NC de operator Weurt met de vraag of ze op de hoogte zijn van het incident Grave. De operator antwoordt bevestigend en stelt dat er een operator stand-by staat om de keersluis bij Heumen te laten sluiten. Ze wachten beide op bevestiging van de OVD Water RWS voor het sluiten van de keersluis bij Heumen.

Om 21.41 uur belt de OVD Water RWS (toevallig) het NC met de vraag of hij de VRGZ preventief kan inlichten. Het NC verifieert gelijk of de sluis bij Heumen dicht moet worden gezet. Dit moet gebeuren.

Om 21.43 uur belt het NC de operator Weurt met de vraag of Heumen gelijk kan worden dichtgezet. De operator Weurt geeft aan dat dat niet direct kan, omdat er een aannemer moet komen die de ketting los moet maken met een boot.

Om 21.49 uur belt de OVD – Water het NC met het verzoek om de onderaannemer ter plaatse te laten komen.

Om 22.08 uur belt het NC de aannemer met de vraag of er een calamiteiten coördinator met spoed naar de sluis bij Grave kan gaan i.v.m. de weggevaren 6 jukken.

Om 22.54 laat de operator Weurt het NC weten dat ze in Heumen zijn gearriveerd en dat geprobeerd wordt om de keersluis te laten zakken, want in eerste instantie zakt de deur scheef. Hierdoor valt de deur in storing. Een aannemer met een boot moet de ebdeuren dicht maken. Het NC gaat achter de aannemer aanbellen om ervoor te zorgen dat met een boot ook de ebdeuren gaan sluiten.

Om 22.58 vraagt het NC de aannemer of zij de opdracht hebben gekregen om de ebdeuren van de sluis bij Heumen dicht te zetten. Die hebben ze niet gekregen en dus wordt verzocht om dit alsnog zo snel mogelijk te regelen en contact op te nemen met de man ter plaatse. Er wordt beklemtoond dat het met spoed moet gebeuren.

Om 23.01 stuurt het NC een technisch journaal aan de aannemer dat de ebdeuren van de sluis bij Heumen zo snel mogelijk moeten worden gesloten. Daarnaast wordt de aannemer telefonisch gevraagd of de calamiteiten coördinator van de aannemer zo snel mogelijk contact kan opnemen met de OVD Water - RWS ter plaatse.

Om 23.02 bevestigt het NC aan de operator Heumen dat de aannemer onderweg naar Heumen is.

Om 00.05 laat de operator Heumen het NC weten dat dat de sluisdeuren bij Heumen door hem zijn gesloten, maar de aannemer die de ebdeuren moet sluiten nog niet aanwezig is. De operator verzoekt om meer druk op de aannemer te zetten, omdat het water al een meter is weggezakt.

Om 00.16 belt de operator in Heumen naar het Nautisch Centrum om te vragen waar de aannemer toch blijft.

Om 00.20 vraagt het NC de aannemer waar de onderaannemer blijft in Heumen. De aannemer stelt dat hij de onderaannemer heeft gebeld, maar het ook niet weet. De onderaannemer stelt dat zij geen boot aansturen, maar dat de monteur ter plaatse dat moet regelen. Ze willen navragen bij de calamiteiten coördinator van de aannemer wie de boot moet regelen. Het telefoonnummer wordt uitgewisseld.

Om 00.25 geeft het NC de operator Heumen de informatie van het gesprek met de aannemer door. De operator geeft in felle bewoordingen aan dat het misgaat als er niet snel een boot komt, omdat er wel een monteur van onderaannemer in Heumen op de kant staat, maar dat ze die niet kan aansturen omdat hij geen boot heeft. Het NC geeft aan dat zij direct de calamiteiten coördinator van de onderaannemer gaat bellen.

Om 00.27 uur hoort het NC van de aannemer, dat er wel een monteur onderweg is, maar dat er nog geen boot geregeld is. Het NC besluit om dan zelf de calamiteiten coördinator van de onderaannemer te bellen.

Om 00.28 heeft de operator Heumen contact gehad met de aannemer met de vraag wie nu voor een boot zorgt. De aannemer geeft aan dat de monteur van onderaannemer hiervoor zorgt, omdat de aannemer zelf geen schepen bezit.

Om 00.33 belt het NC de calamiteitencoördinator van de onderaannemer en spreekt de voicemail in met het verzoek om zo spoedig mogelijk terug te bellen.

Om 00.39 belt de CaCo van onderaannemer het NC terug en zegt dat de CaCo direct een onder-onderaannemer gebeld heeft die met een boot naar de sluis kan komen. De CaCo dacht dat de blusboot brandweer zou meehelpen bij de sluis Heumen, maar die moesten meteen door naar de stuw bij Grave.

Om 00.47 uur belt een vertegenwoordiger van de aannemer het Nautisch Centrum terug met de mededeling dat de boot van de onder-onderaannemer binnen 30-45 minuten bij de sluis bij Heumen aanwezig zal zijn om de sluisdeuren dicht te zetten.

Om 01.45 uur is de benodigde duwboot ter plaatse bij sluis Heumen.

Om 02.30 uur worden de ebdeuren met behulp van de duwboot gesloten.

Bijlage 4. Feitenrelaas

Het feitenrelaas is vanwege de omvang een aparte bijlage.